

LANDSCHAPSPLAN

Gebiedsontwikkeling Grebbedijk

Definitief - 17 september 2024

Leeswijzer

Voor u ligt het Landschapsplan voor de Gebiedsontwikkeling van de Grebbedijk tussen Rhenen en Wageningen. Het is bedoeld als een verbeelding in woord en beeld van het Projectbesluit, Beperkingen gebiedsactiviteit Rijk en vergunningen en MER dat nu ter inzage ligt. Per deeltraject wordt inzicht gegeven in de maatregelen voor het vergroten van waterveiligheid en het ontwikkelen van natuur in de uiterwaarden. Het is een verbeelding van de integrale ontwerpvoorstellen die in afgelopen periode zijn opgesteld en nu in onderlinge samenhang zijn omschreven en verbeeld door middel van korte teksten, plankaarten, dwarsprofielen en ontwerpprincipes. Voor meer informatie op de website, klik [hier](#)

Dit document is opgesteld in een formaat geschikt voor presentatie op beeldscherm, inclusief handige verwijzingen voor een optimale leeservaring. Hiermee proberen we het uitprinten van dit document te ontmoedigen.

LANDSCHAPSPLAN

Gebiedsontwikkeling Grebbedijk

Waarom een landschapsplan?

De gebiedsontwikkeling van de Grebbedijk is een uitdagend vraagstuk dat naast de opgaven voor waterveiligheid en natuurontwikkeling ook een kwaliteitsimpuls voor verkeer, recreatie en cultuurhistorie omvat. Met dit document presenteren we de verschillende inrichtingsschetsen die afgelopen periode samen met de gebiedspartners en het waterschap zijn ontwikkeld. Deze rapportage is dus enerzijds een verdere uitwerking van het [voorkeursalternatief \(VKA\)](#) uit 2020 en een verdieping op het Ruimtelijk Kwaliteitskader 2.0 (najaar 2023). De nadruk ligt op de integrale samenhang binnen de deelprojecten, hoe de verschillende functionele opgaven per locatie in samenhang zijn ontworpen en hoe deze een kwalitatieve bijdrage leveren aan het karakteristieke rivierenlandschap van de Grebbeberg tot Wageningse Berg.

Dijkversterking

In het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) moet de Grebbedijk verbeterd worden. De 5,5 km lange Grebbedijk loopt tussen Wageningen en Rhenen en beschermt de Gelderse Vallei van Wageningen, Veenendaal en Amersfoort tegen hoog water vanuit de Nederrijn. Op een aantal trajecten is de dijk in het verleden afgekeurd en dient nu versterkt te worden op de volgende trajecten:

Stedelijk gebied

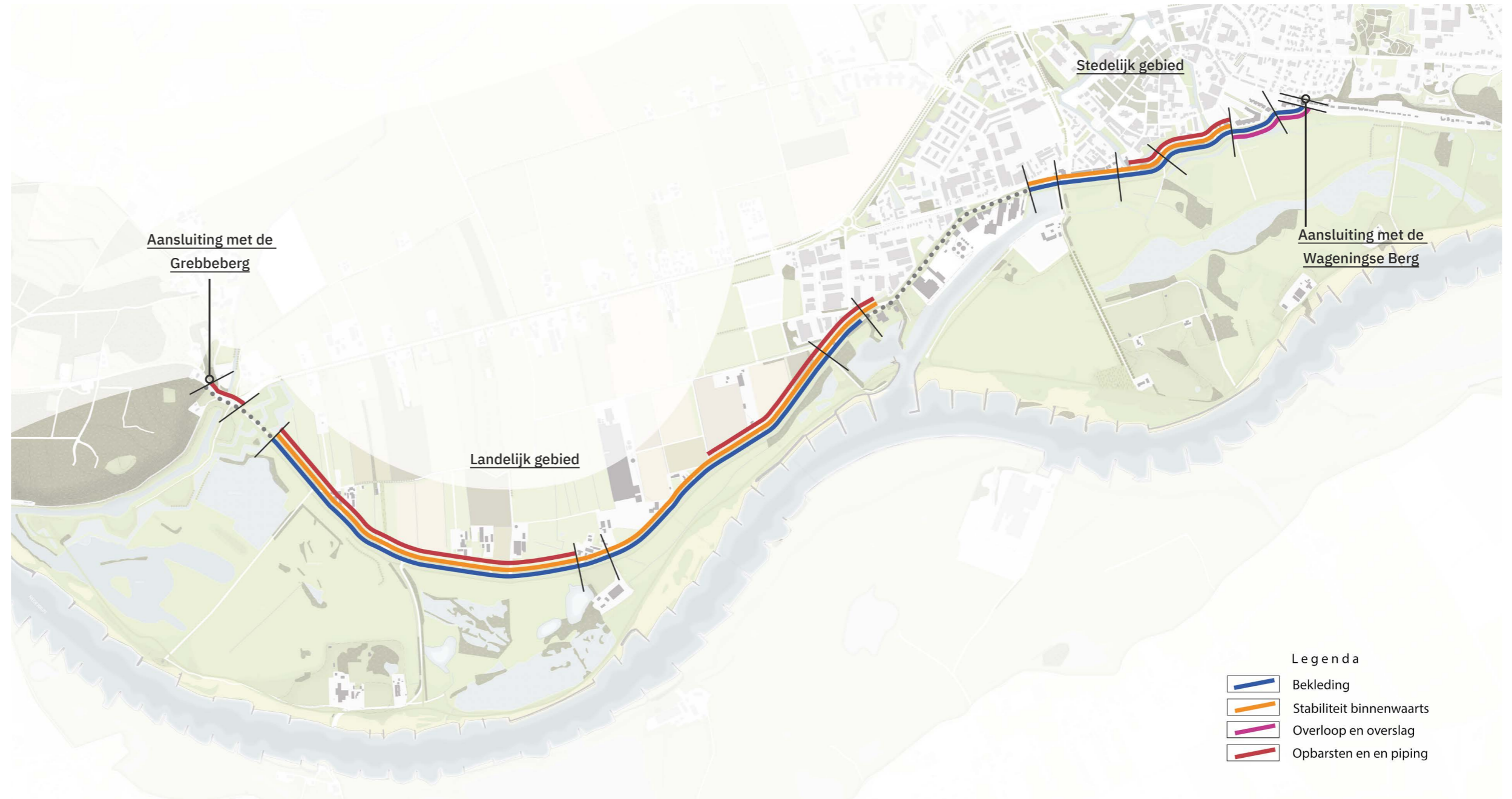
Langs het stedelijk gebied van Wageningen is de opgave meervoudig. Er is geen ruimte voor een binnenwaartse berm om stabiliteit te vergroten. De versterkingsopgave zal hier dan ook met een buitenwaartse taludverflauwing en een lokale ophoging of technische maatregel worden opgelost.

Landelijk gebied

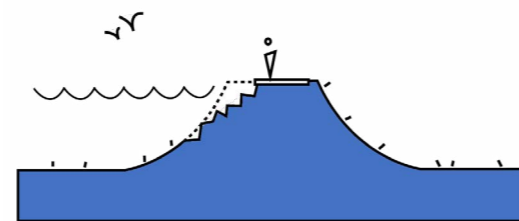
In het landelijk gebied zijn er opgaven op gebied van dijkbekleding, stabiliteit en piping. Voor de stabiliteit wordt zal een berm aan de binnendijkse zijde worden aangelegd. Lokaal zullen technische maatregelen worden getroffen om bebouwing te sparen. Aan de buitenzijde wordt de bekleding van de dijk vervangen.

Aansluiting op de hogere gronden

Zowel aan de zijde van Wageningen als bij de Grebbeberg zijn de aansluitingen op de hogere gronden in het verleden als onvoldoende veilig beoordeeld. Aan de zijde van Wageningen gaat het dan om een gebrek aan hoogte om de golfploop van de dijk te kunnen keren. Aan de kant van de Grebbeberg in de omgeving van de vroegere Grebbesluis is het binnentalud van de dijk onvoldoende stabiel en vindt er piping plaats.

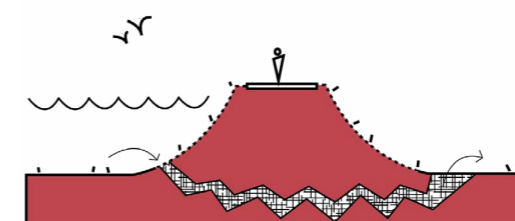
Bekleding

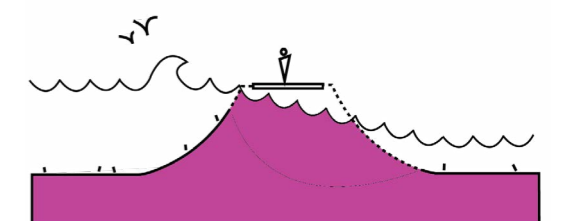
Stabiliteit

Piping

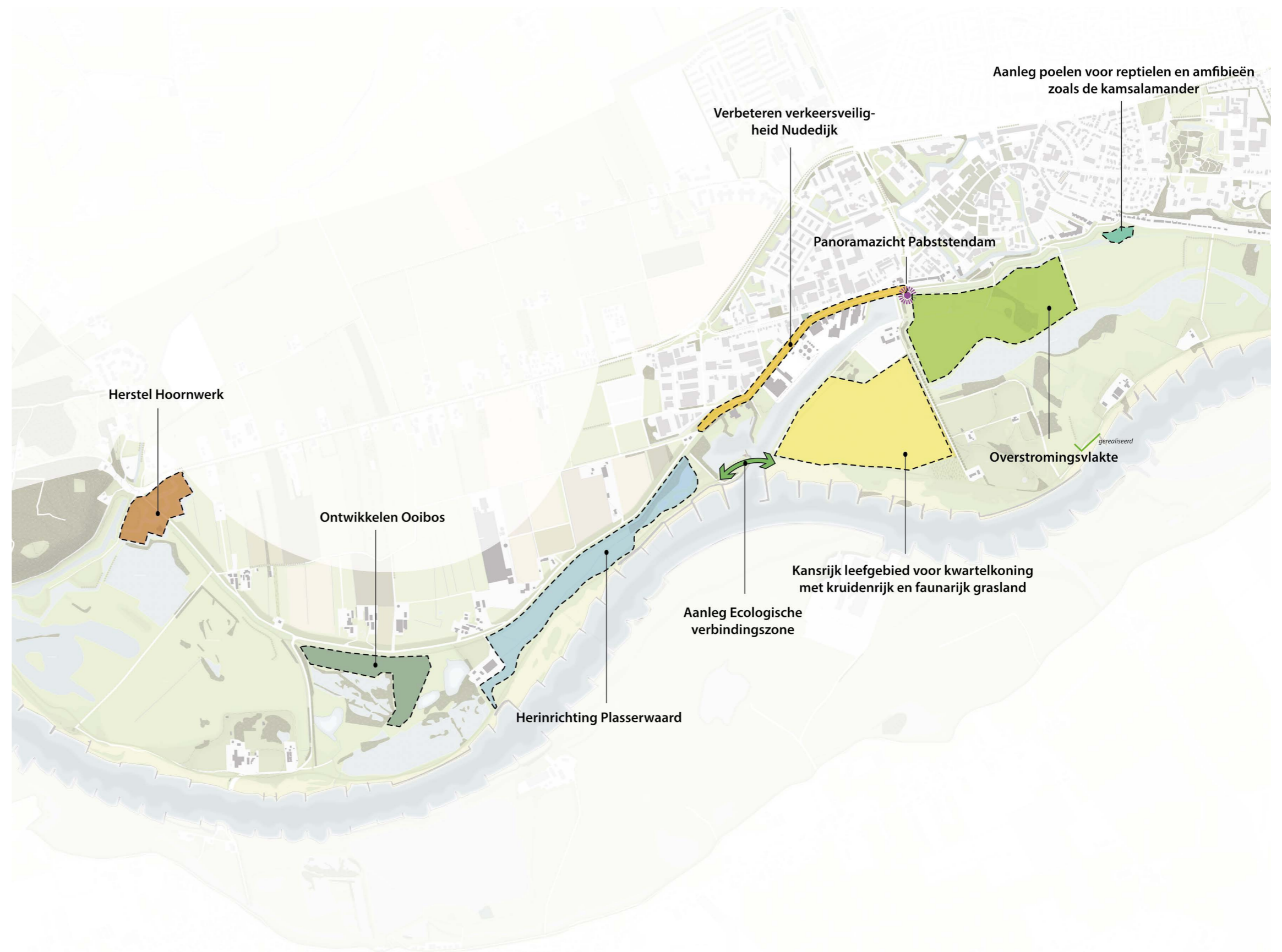

Overslag

Gebiedsopgaven

Waterschap Vallei en Veluwe (WSVV) werkt samen met de gebiedspartners (Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Utrechts Landschap, Provincies Utrecht en Gelderland, Gemeente Wageningen en Rhenen) aan de gebiedsopgave voor de Grebbedijk. Door het koppelen van de verschillende opgaven, ontstaan kansen voor duurzame gebiedsontwikkeling. Een belangrijke vraag hierin is: Hoe kan de dijkversterkingsopgave zo worden ingericht dat de waterveiligheid wordt gewaarborgd, waterbewustzijn wordt gecreëerd en dat er een integrale gebiedsontwikkeling wordt toegepast waarin dijkversterking en gebiedsambities samengaan? Om deze vraag te kunnen beantwoorden doorliepen de gebiedspartners in de afgelopen maanden een proces waarin verschillende oplossingsrichtingen werden ontwikkeld voor het gebied.

GEBIEDSONTWIKKELING VAN BERG TOT BERG

DEZE KAART IS INTERACTIEF;
KLIK OP HET DEELGEBIED OM DAAR
NAARTOE TE NAVIGEREN

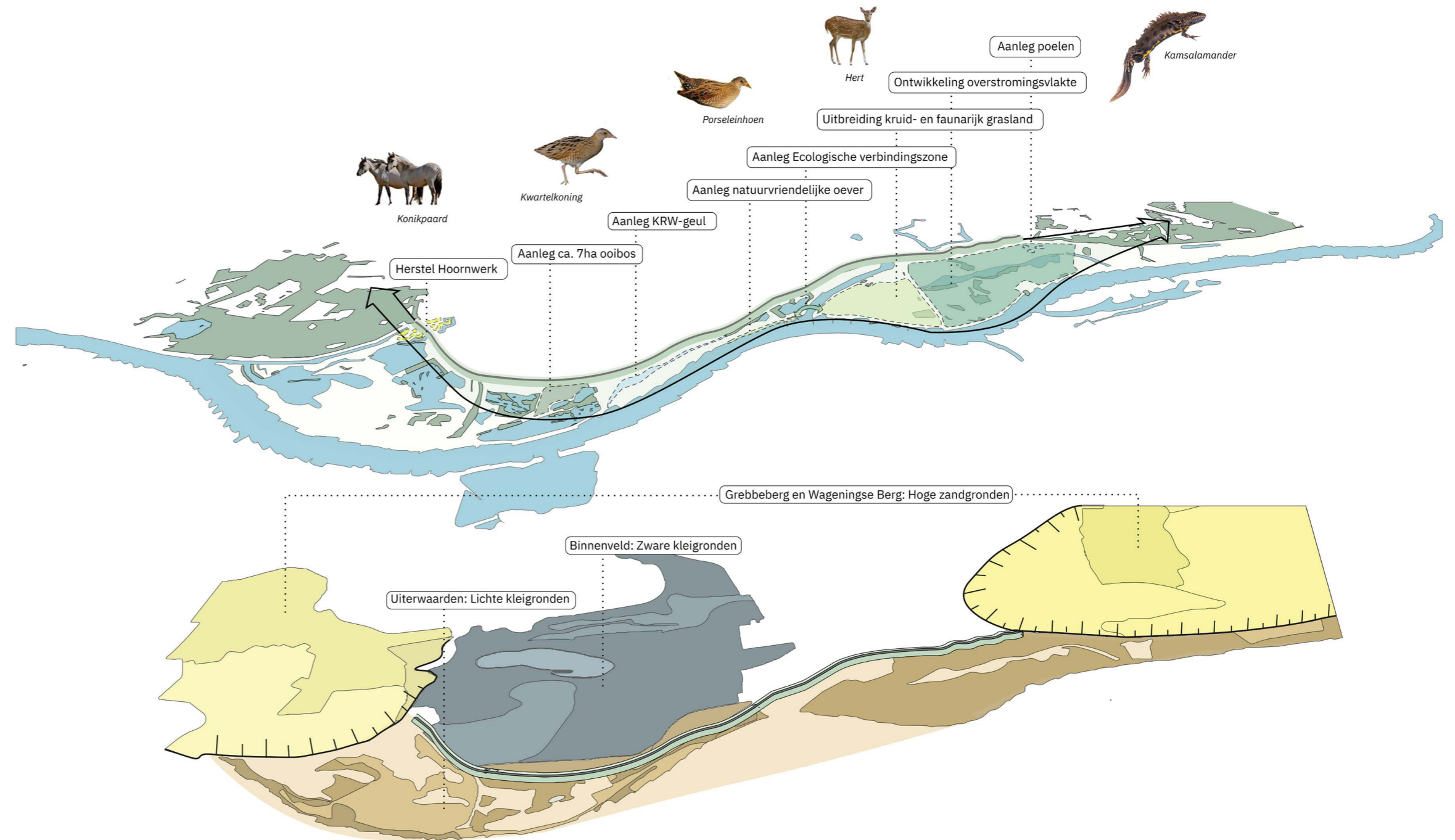

Bodem en water sturend

De gebiedsontwikkeling is voor de Grebbedijk bij uitstek een opgave waarin het begrip 'bodem en water sturend' van toepassing is. Voor alle gebiedsambities, van dijkversterking tot natuurontwikkeling, geldt namelijk dat deze alleen op een duurzame manier kunnen worden ontwikkeld als de huidige bodemkundige kenmerken en het watersysteem van het gebied leidend zijn bij de keuzes voor het realiseren van de ambities en het versterken van de gebiedsidentiteit.

Gebiedskenmerken:

- De opbouw van het gebied tussen Rhenen en Wageningen is buitengewoon divers met grote lokale verschillen in de samenstelling van de bodem. Zo bestaan de stuwwallen in het gebied vooral uit zand waardoor de bodem gevoelig is voor verdroging en bestaat het stroomgebied van Nederrijn vooral uit klei en zavel dat veel langer water vasthoudt.
- De huidige Grebbedijk vormt een duidelijke scheiding in het gebied waardoor er sprake is van twee vrijwel gescheiden watersystemen. In het stroomgebied van de Nederrijn is er sprake van een gestuwd waterpeil met incidentele hoogwatersituaties. Het Binnenveld hoort bij het zuidelijk deel van het Gelderse Vallei dat grotendeels afwatert richting de Randmeren.
- Kenmerkend voor het gebied is het grote hoogteverschil tussen de hooggelegen stuwwallen van de Grebbeberg en Wageningse berg ten opzichte van het laaggelegen Binnenveld en de uiterwaarden, wat allerlei bijzondere kwelsituaties oplevert. Ook binnen de uiterwaarden zijn er grote verschillen door vroegere riviergeulen, doorbraakwielen en rivierarmen maar waar ook de gevolgen van de baksteenfabricage nog duidelijk zichtbaar zijn.

Visie

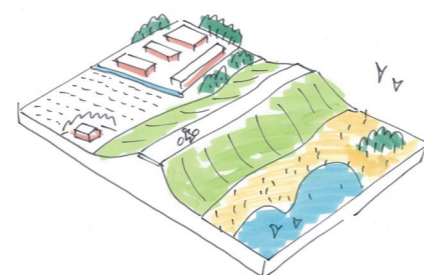
Ruimtelijk streefbeeld

De Grebbedijk vormt een continu, groen slingerend lint van Wageningse Berg tot aan de Grebbeberg. De compacte dijk benadrukt de scherpe grens tussen het binnendijkse en het buitendijkse gebied. De dijk heeft een eigen karakter en tegelijkertijd zijn er accentverschillen tussen deelgebieden, elk met recreatieve en ecologische waarden. Het is een gastvrije dijk en vormt van berg tot berg een aantrekkelijke route voor de recreatieve gebruiker. De bezoeker zweeft over het landschap, waardoor het rivierlandschap, maar ook het open Binnenveld optimaal beleefd kunnen worden.

De uiterwaarden vormen een samenhangend geheel. Een continu rivierlandschap, waarin natuur en natuurbeleving hand in hand gaan. Ingrepen hebben een navolgbare logica en worden ontworpen op een manier die passend is in het landschap. De locatie en vormgeving van de ingrepen dragen bij aan het cultuurhistorische betekenis van het gebied.

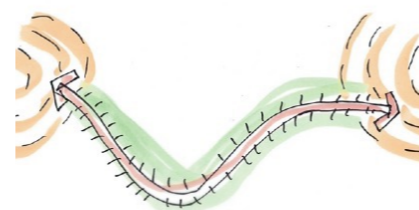

Scherpe grens

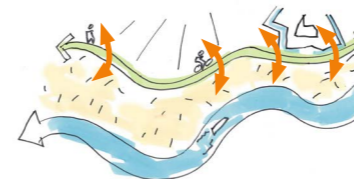
De compacte dijk vormt een scherpe grens tussen het landschap van de uiterwaarden en de Gelderse Vallei.

Continue dijk

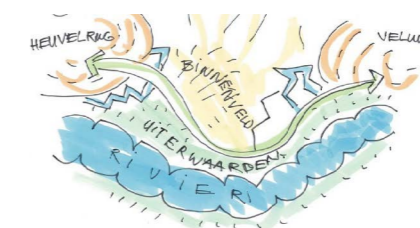
Tussen de Wageningse Berg en de Grebbeberg wordt gestreefd naar zo veel mogelijk eenvormigheid in vormgeving.

Gastvrije dijk en uiterwaarden

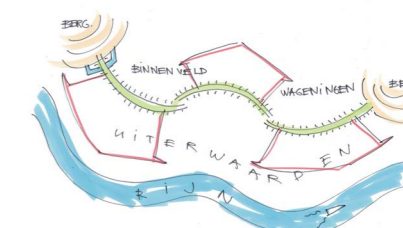
Van berg tot berg wordt een continue aantrekkelijke en veilige recreatieve route op of langs de kruin van de dijk gerealiseerd.

Eenheid in het rivierlandschap

De inrichting van de uiterwaarden is een integrale ontwerpogave, waarin het versterken van de samenhang tussen natuur, recreatie, waterberging, wonen en industrie centraal staat.

Deelgebieden met eigen karakter

Tussen de verschillende deelgebieden zit een verschil in opgave en in gebruik. Vormgeving wordt afgestemd op het karakter van het deelgebied.

Stedelijk gebied

De Grebbedijk langs het stedelijke gebied van Wageningen krijgt een nieuwe verschijningsvorm. De dijk vormt in de huidige situatie een belangrijke boulevard voor de stad, waar wandelaars en fietsers zicht hebben op de stad en de uiterwaarden. De versterkingsopgave wordt aangegrepen om de waarde van de dijk als recreatieve stadsboulevard verder te vergroten. Over het gehele dijktraject van de Veerstraat tot de Pabstsendam krijgt de dijk een eenduidige uitstraling, waardoor de dijk als scherpe grens tussen de stad en de uiterwaarden herkenbaar blijft. Nabij de Veerstraat, aan de voet van de Grebbedijk, wordt een drietal poelen ingericht als leefgebied van de Kamsalamander.

Klik hier om meer te lezen over de [huidige kenmerken](#) van de stedelijke dijk

Dijkversterking

Ruimtelijk streefbeeld

Binnen het nieuwe ontwerp wordt het binnendijkse talud over een groot deel van het traject verflauwd, schuift de kruin naar buiten en wordt er een vrij-liggend fietspad toegevoegd aan het buitentalud.

Kruin

De kruin blijft de smalle loper die de gebruiker laat zweven over het landschap. De kruin wordt volledig ingericht voor de wandelaar met een breedte van ongeveer 3 meter waardoor wandelaars uit de verschillende richtingen elkaar ruim kunnen passeren.

Buitendijkse berm

Het buitentalud krijgt een compact opzet met een scherpe overgang richting waterrijke zone in de uiterwaarden. De nieuwe brede berm, halverwege het talud, maakt mogelijk om een 3,5 meter breed fietspad te realiseren. Het boventalud krijgt een helling van ongeveer 1:3 en is vanaf zowel de kruin als de berm te beheren. De voet van dijk wordt zodanig verflauwd tot een helling 1:5 om als onderhoudstrook te dienen voor het beheer van dijk en het buitendijkse natuurgebied. De inrichting en het beheer van de dijk wordt optimaal afgestemd op het vergroten van de ecologische kwaliteit; de dijk als een groen insectenlint.

Profiel van de stedelijke dijk

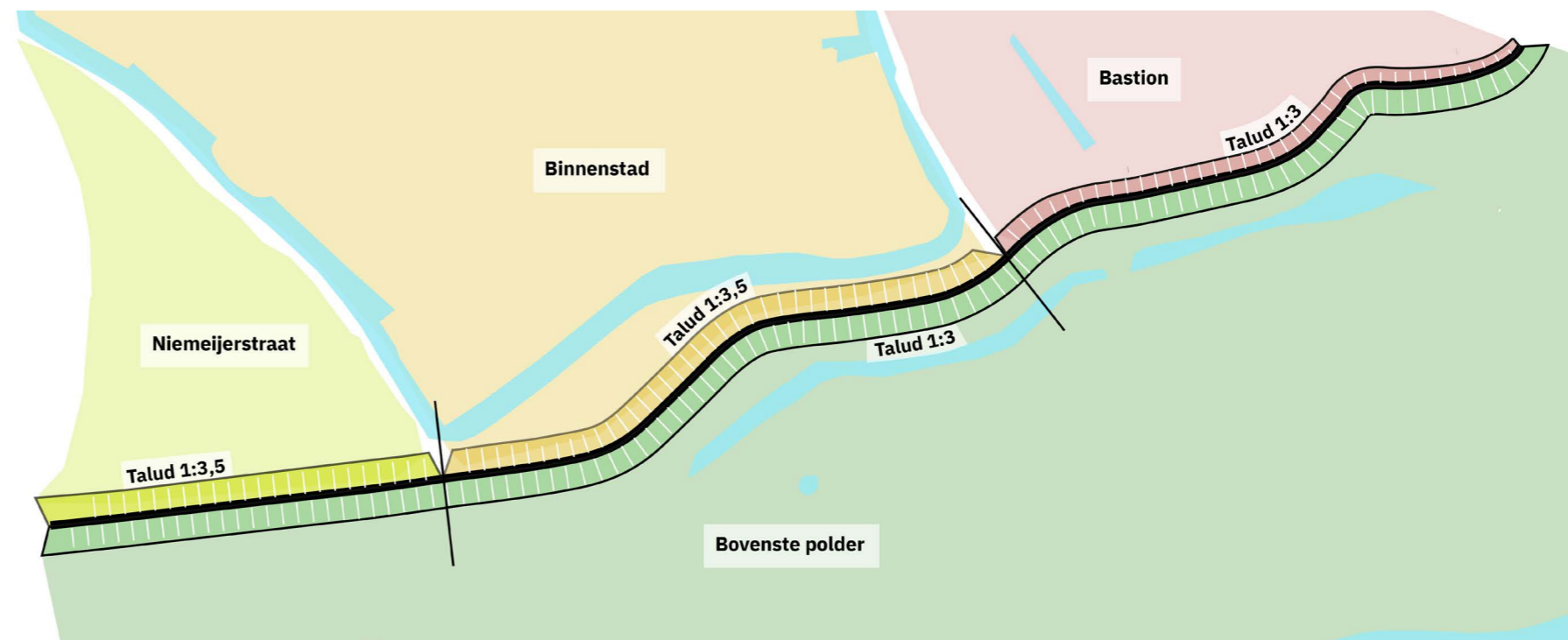

Dijkversterking

Ruimtelijk streefbeeld

Het binnendijkse talud van de Grebbedijk wordt verflauwd om met respect voor de binnendijks tuinen, de stadsgracht en het Bastion een geheel nieuw en samenhangend profiel op te bouwen. De verflauwing zorgt er bovendien voor dat er minder constructieve maatregelen nodig zijn om de dijk te versterken en de versterkingsopgave een impuls geeft op het gebied van duurzaamheid.

De uiterwaard van de Bovenste polder blijft toegankelijk voor actieve wandelaars vanaf de Grebbedijk. Voetgangers en mindervaliden kunnen gebruik maken van het nieuwe voetpad op de kruin van de dijk, dat vloeiend aansluit op de binnenstad, ter hoogte van het Bowlespark en de Witte sluis.

Overzicht van de deelgebieden van de stedelijke dijk

Sfeerimpressie dijkopgang Bowlespark

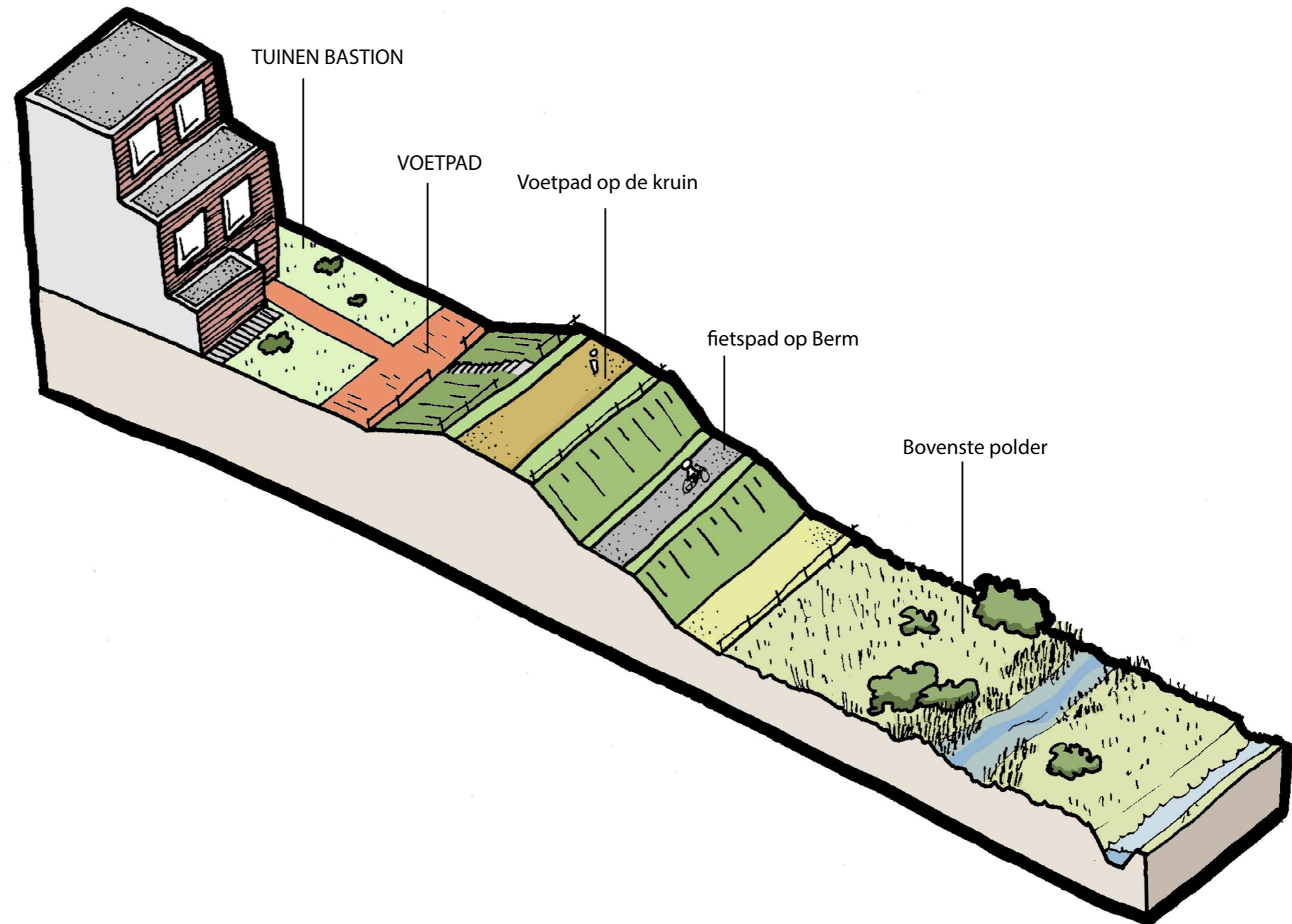
Inpassingslocaties

Bastion

Ter hoogte van de wijk Bastion blijft de relatie met de dijk vrijwel ongewijzigd ondanks de geringe ophoging. De versterking heeft hier vooral betrekking op het buitentalud en het buitendijkse fietspad. Veel van het huidige gebruik van de binnendijkse tuinen en de openbare weg kan hierdoor behouden blijven net als de bestaande opgangen (dijktrappen) naar de kruin van de dijk.

Luchtfoto van de Grebbedijk ter hoogte van het bastion

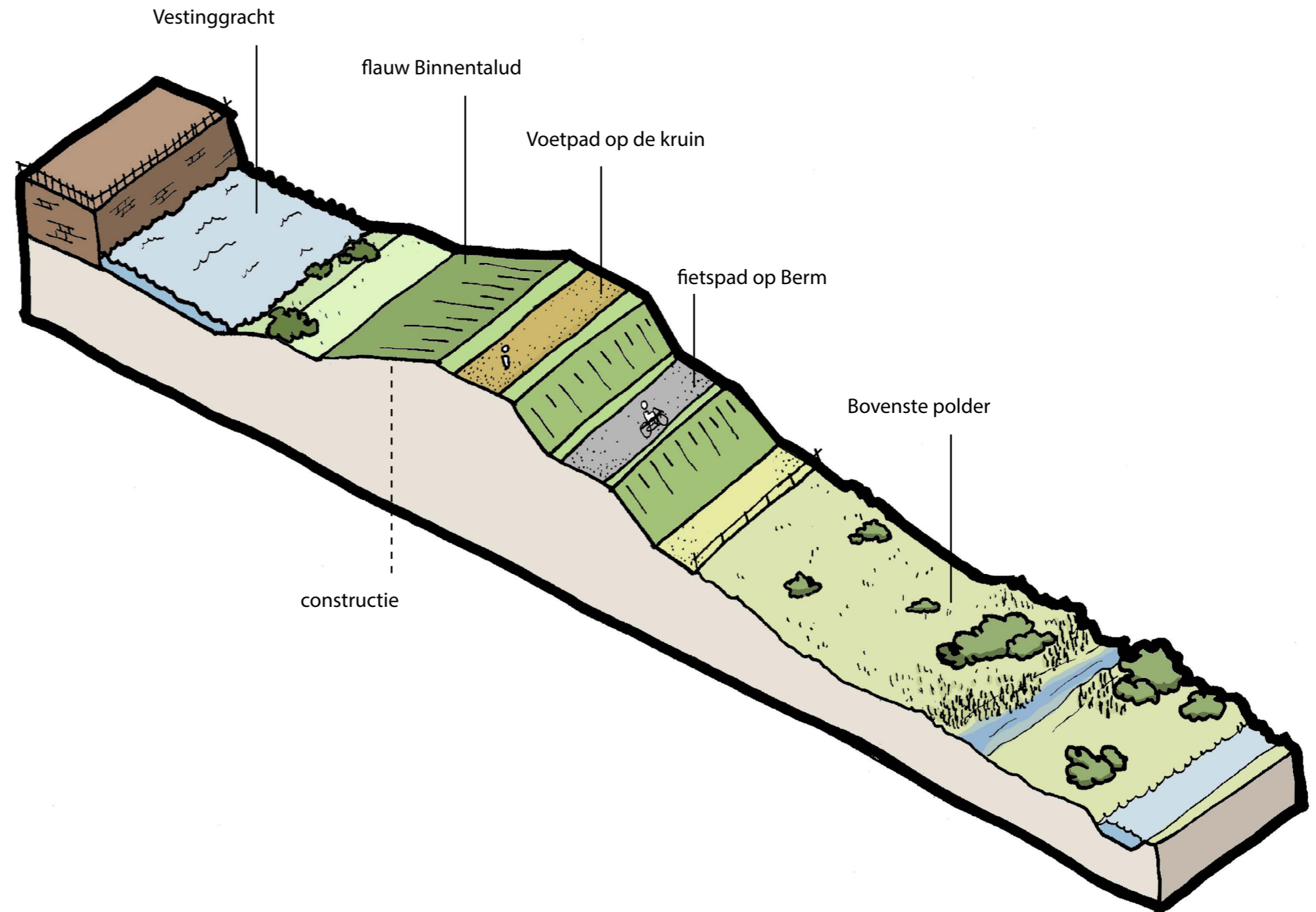
Inpassingslocaties

Langs de vestinggracht

In dit bochtige deel van de stedelijke dijk, langs de historische vestinggracht van Wageningen, behoudt de dijk haar karakter als een groen slingerend lint. Binnen de versterkingsopgave is met respect voor de historische context gekozen voor een gecombineerde binnenwaartse verflauwing van het talud en een onzichtbare ondergrondse constructie om de benodigde stabiliteit te verkrijgen.

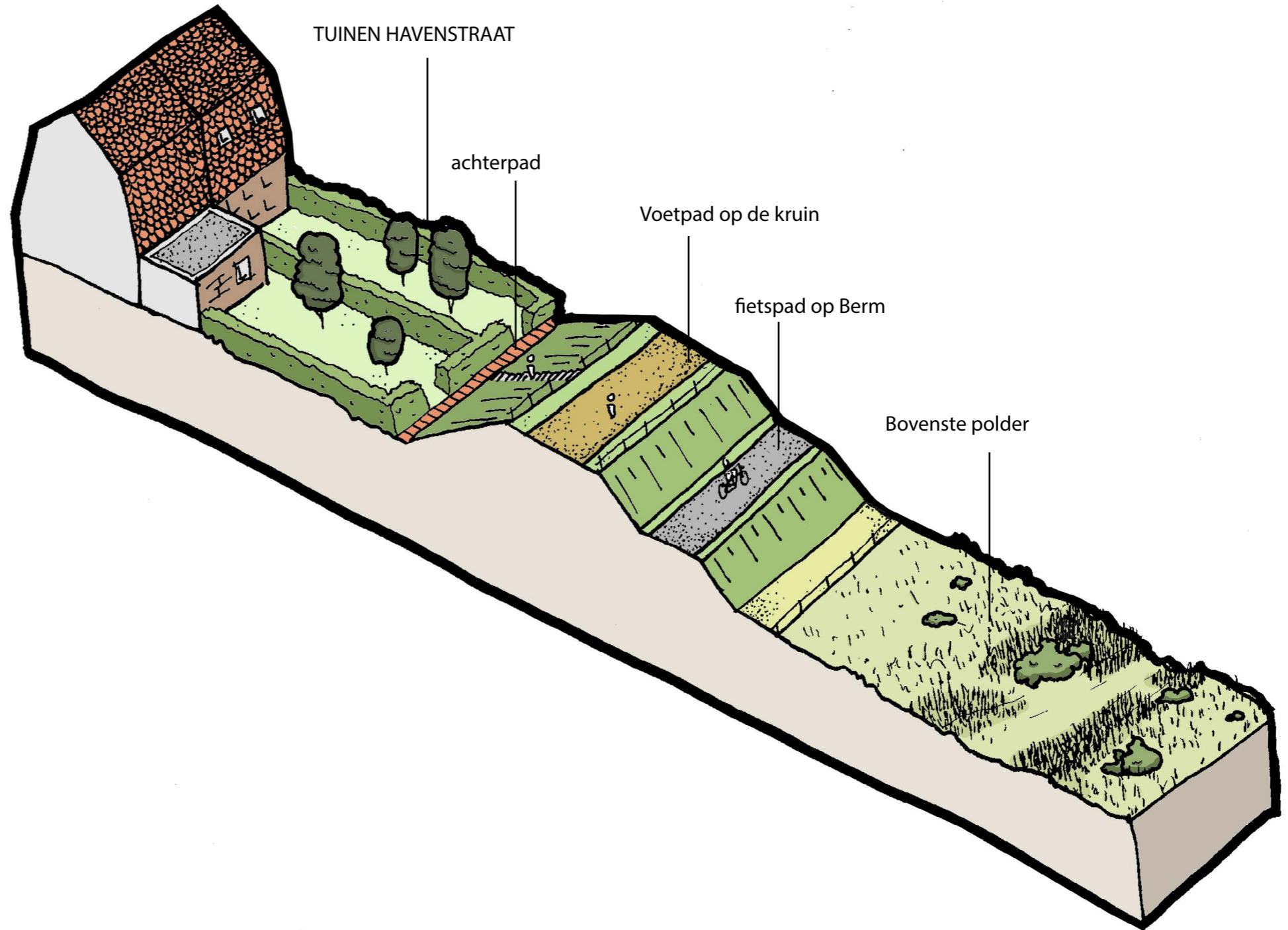
Luchtfoto van de Grebbedijk ter hoogte van de stadsgracht

Inpassingslocaties

Havenstraat/Niemeijerstraat

Bij de Niemeijerstraat is de versterkingsoplossing gericht op het behoud van de toegankelijkheid van de tuinen langs de dijk. De kruin van de dijk verplaatst naar buiten met het getrapte profiel aan de zijde van de uiterwaarden. De bestaande bovenconstructie van de 'Witte Sluis' met gemetselde bank zal worden teruggeplaatst langs de kruin van de dijk.

Luchtfoto van de Grebbedijk ter hoogte van de Havenstraat

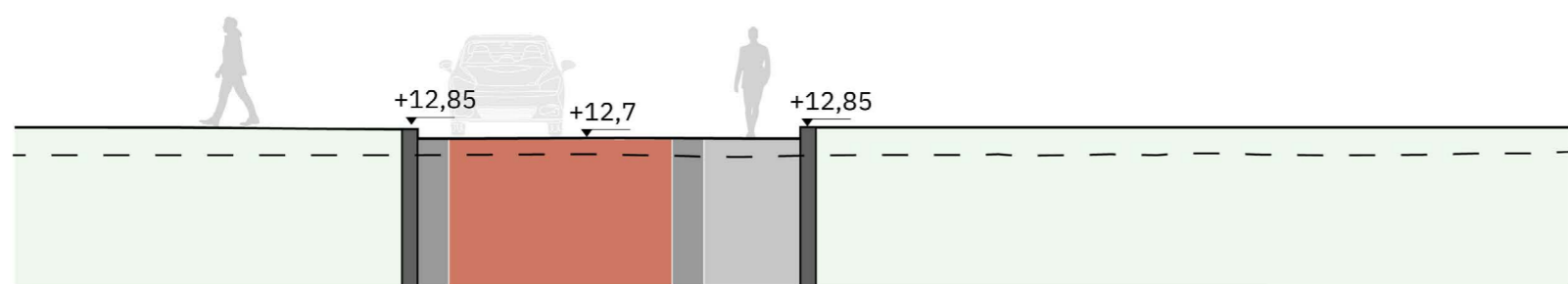
Dijkversterking

Aansluiting stedelijke dijk - Wageningse Berg

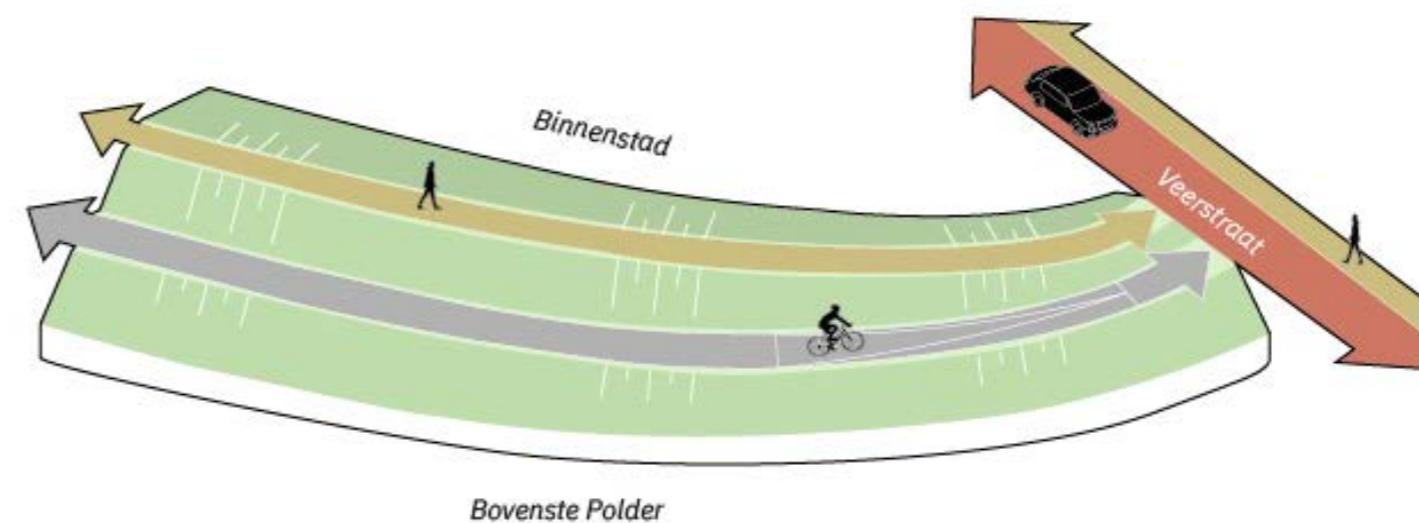
Aan de oostzijde sluit de stadsboulevard visueel aan op de hogere gronden van de Wageningse Berg. De Veerstraat gaat door de dijk heen als verbinding tussen de binnenstad en het buitendijkse gebied. Dit wordt benadrukt in de vormgeving door twee lage muurtjes langs de weg en het trottoir. Bij de aansluiting van de Veerstraat en het getrapte buitendijkse profiel komen de fietsers en de voetgangers 'net' niet helemaal samen waardoor er een helder verkeerskundig onderscheid ontstaat voor alle weggebruikers. Een hoge betonband (met verscholen traptrede) fungeert als start van de wandelroute en zorgt er tevens voor dat fietsers niet op de kruin of op het voetpad gaan fietsen. Mindervaliden kunnen even verderop (80 meter dichterbij de binnenstad) de dijk benaderen.

Impressie van de coupure

Lengteprofiel van de Grebbedijk ter hoogte van de kruising met de Veerstraat

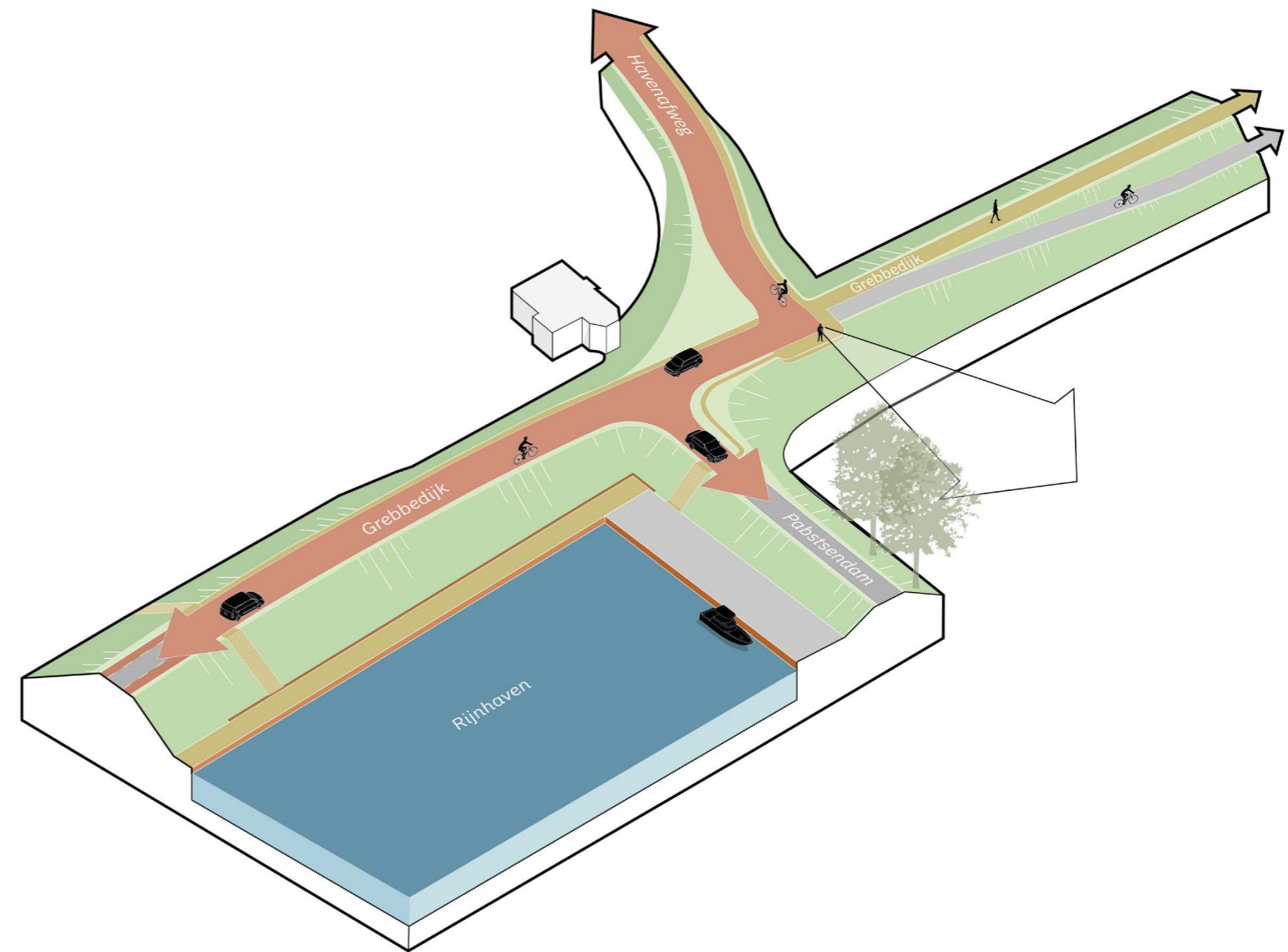

Inpassingslocaties

Kruispunt Pabstsendam

Ter hoogte van de bestaande kruising van de Pabstsendam en Havenafweg, bij de Kop van de Rijnhaven, biedt de dijkversterking kansen voor een verkeersveiliger inrichting. Zo ligt er bij de Pabstsendam de mogelijkheid om het vracht- en het recreatieve verkeer op een veel logischere wijze met elkaar te mengen door de rijweg rond de kruising in te richten als een fietsstraat.

Een ruimere dijkopgang kan hier voorzien in de gewenste verbinding tussen de kruin van de dijk en de historische binnenstad. Een duidelijke overgang tussen het deel langs de Rijnhaven en het getrapte profiel van de stedelijke dijk - tussen de fietsstraat en het gecombineerde fietsvoetpad - verschaft de gewenste helderheid in het verkeersbeeld. Dit schakelpunt is ook de plek waar een nieuwe recreatieve pauzeplek is bedacht met informatie over de stad Wageningen, de uiterwaarden en de rivier de Rijn.

Inrichtingsplan van het vernieuwde kruispunt van de Grebbedijk en de Pabstsendam

Impressie van het vernieuwde kruispunt van de Grebbedijk en de Pabstsendam

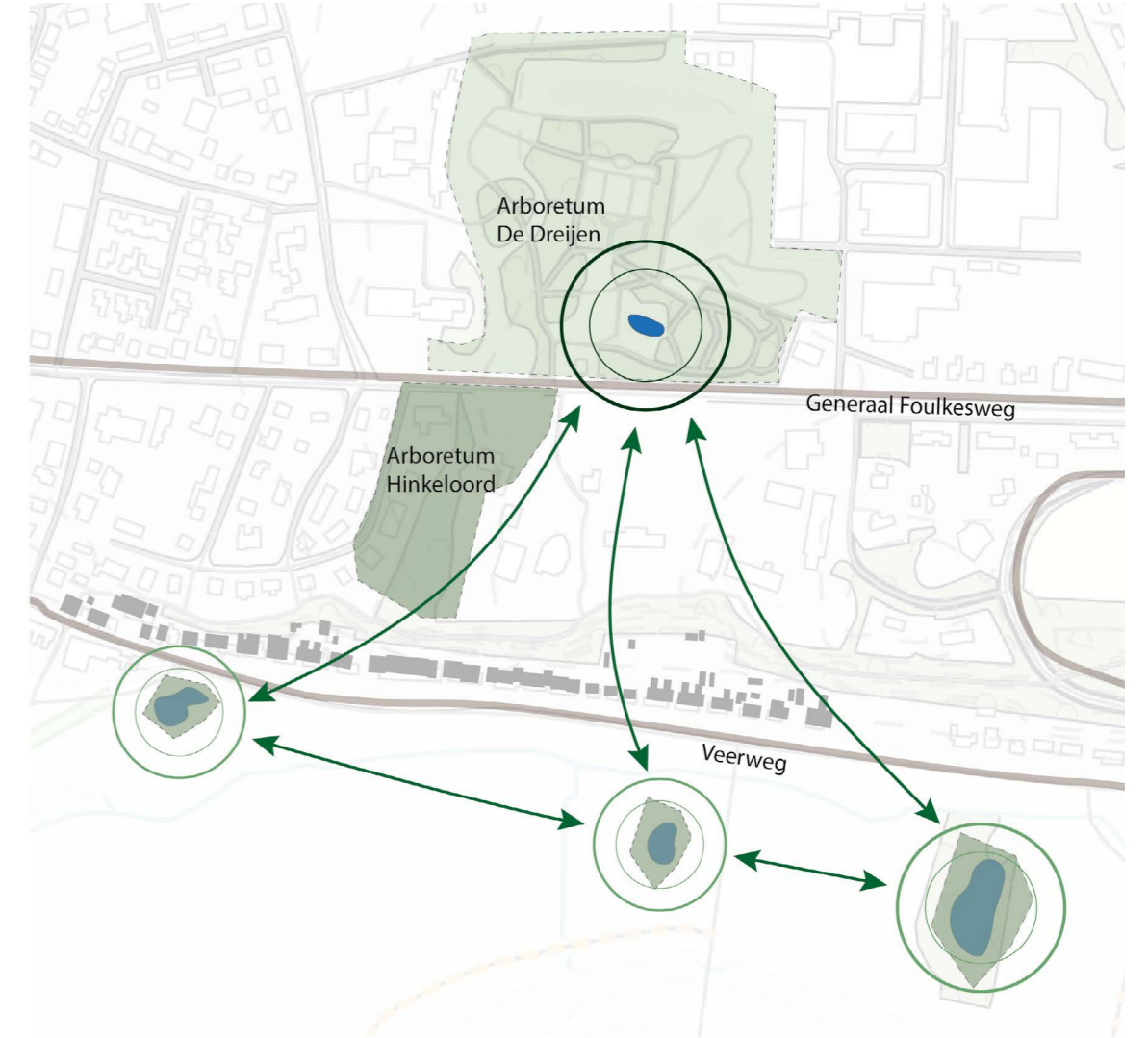
Gebiedsopgave

Kamsalamanderpoelen

De nieuwe poelen zijn voorzien in de Bovenste Polder, in de oksel van de Grebbedijk en de Veerstraat, net ten zuiden van de binnenstad van Wageningen. Het gebied sluit aan op bestaande overwinteringsgebieden op de Wageningse Berg en andere bestaande poelen in de Bovenste Polder. Kamsalamanders gebruiken de poelen als voortplantingswater en het omliggende grasland als foerageergebied na de voortplantingstijd. Door de aanleg van de poelen ontstaat een nieuwe natuurlijke schakel tussen de berg en de polder als uitbreiding op de bestaande locaties in de uiterwaard ten oosten van Wageningen.

Locatie van de gebiedsopgave

Mogelijke migratieroute van de kamsalamander richting de Wageningse berg

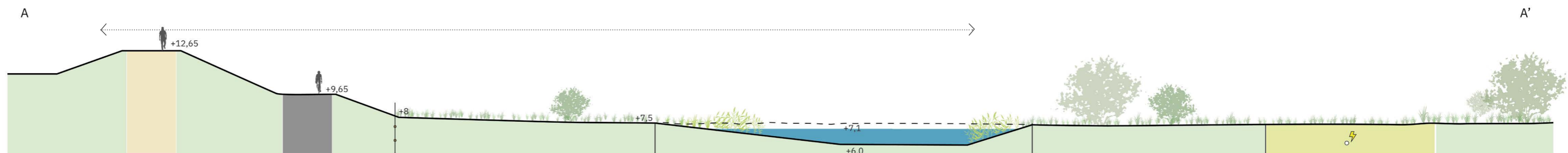
Gebiedsopgave

Kamsalamanderpoelen

De nieuwe kamsalamanderpoelen in de Bovenste Polder vormen een integraal onderdeel van de waterrijke zone aan de voet van de Grebbedijk. Deze zone versterkt het contrast tussen de natuurlijke wereld van de uiterwaarden in de Bovenste Polder ten opzichte van de stedelijke wereld van de binnenstad van Wageningen.

Maatregelen:

- In de waterrijke voet van de dijk worden drie diepe poelen gegraven met flauwe taluds
- De poelen krijgen ieder een eigen bodem peil om in te spelen op de lokale kwelpotentie en uitdroging in de zomer.
- Tussen de poelen worden voorzieningen zoals takkenrillen aangebracht waar de kamsalamander beschutting kan vinden bij hoog water.
- Tussen de poelen en de Grebbedijk wordt een afrastering geplaatst die ervoor zorgt dat het gebied niet vrij te betreden kan worden door wandelaars op de dijk.

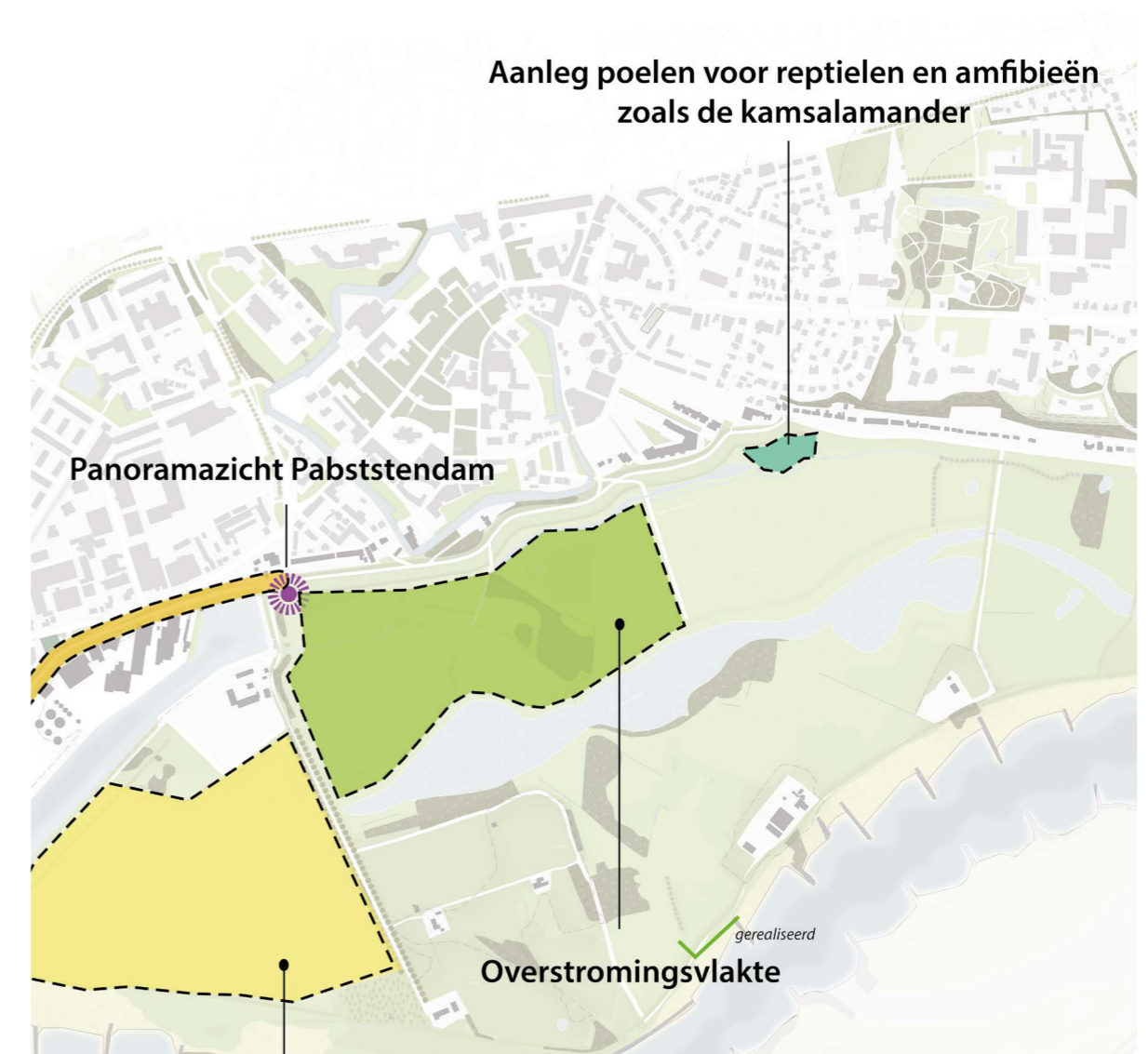
Gebiedsopgave

Overstromingsvlakte Bovenste Polder

In het najaar van 2022 is een nieuwe stuw bij het Gemaal Pabstsendam geplaatst. Op deze manier kan het water er langer vastgehouden worden en een overstromingsvlakte ontstaan. Zo ontstaat een groter en kwalitatief beter leefgebied voor planten en dieren.

Locatie van de overstromingsvlakte

De Nudedijk

De gebiedsopgave voor het Nudedijk is meervoudig. Het gaat daarbij zowel over de dijkversterking van het korte traject langs de kop van de Rijnhaven, het verbeteren van verkeerssituatie op de Nudedijk alsook om een aantal gebiedsambities over natuurontwikkeling in de uiterwaarden. Hier ligt de nadruk op de passage van klein- en groot wild langs de oever van de Nederrijn.

Klik hier om meer te lezen over de [huidige kenmerken](#) van de Nudedijk

Inpassingslocaties

Dijkversterking Kop van de haven

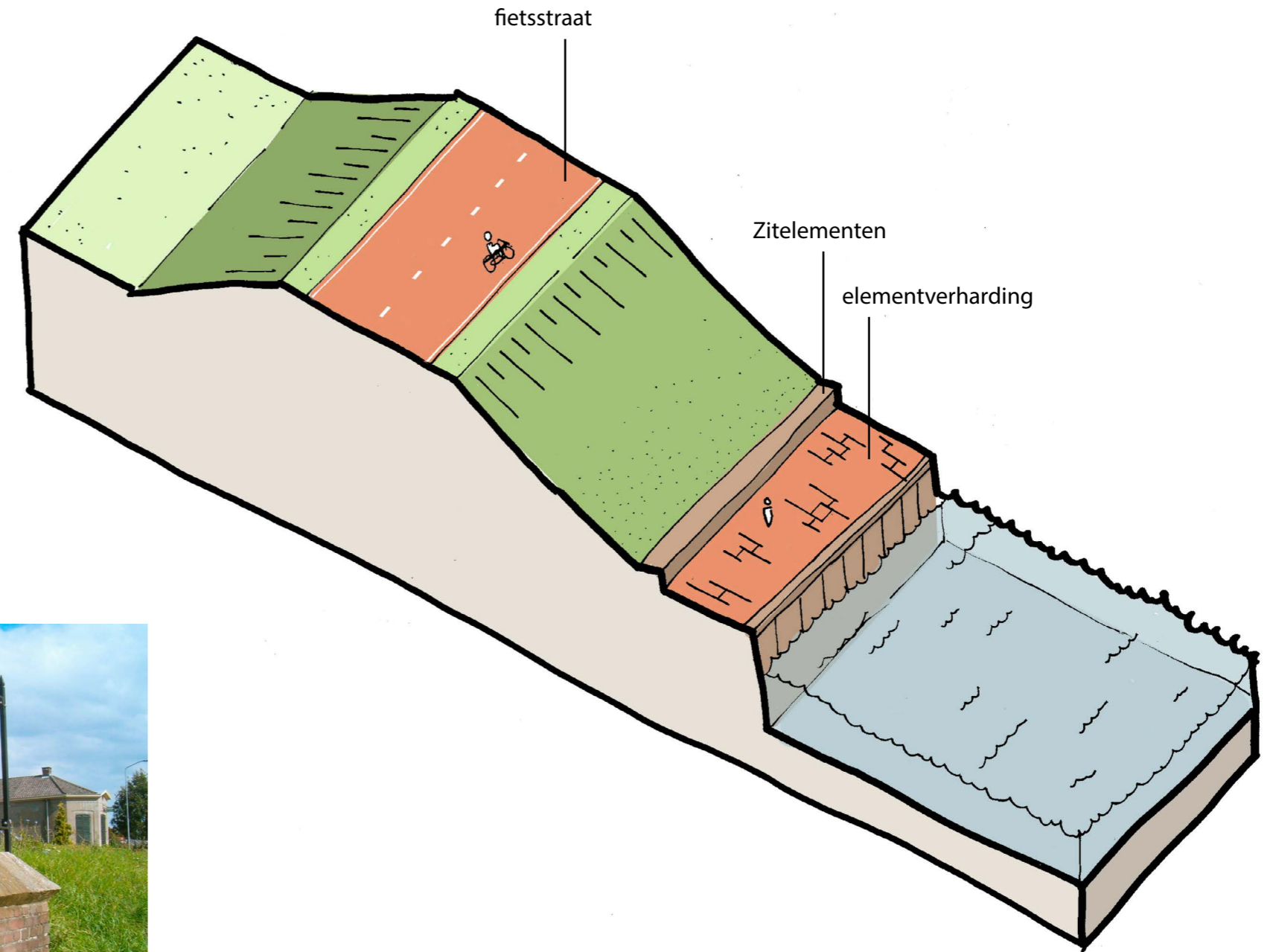
De groene dijk op de kop van de Rijnhaven krijgt een uitstraling die sterk past bij het huidige karakter. Net als de nabijgelegen Havenstraat krijgt de dijk een flauwer binnentalud om de benodigde stabiliteit van de dijk te kunnen garanderen terwijl de kruin en het buitendijkse gebied langs de haven ongewijzigd blijven. Daarmee is ook het behoud van het monumentale peilschaal element langs de dijk gegarandeerd. Ter hoogte van het rijksmonument het Dijkstoelhuis wordt de bestaande damwand, tussen kruin en het gebouw, verder versterkt om de benodigde waterveiligheid voor de toekomst te kunnen waarborgen.

Luchtfoto van de kop van de haven

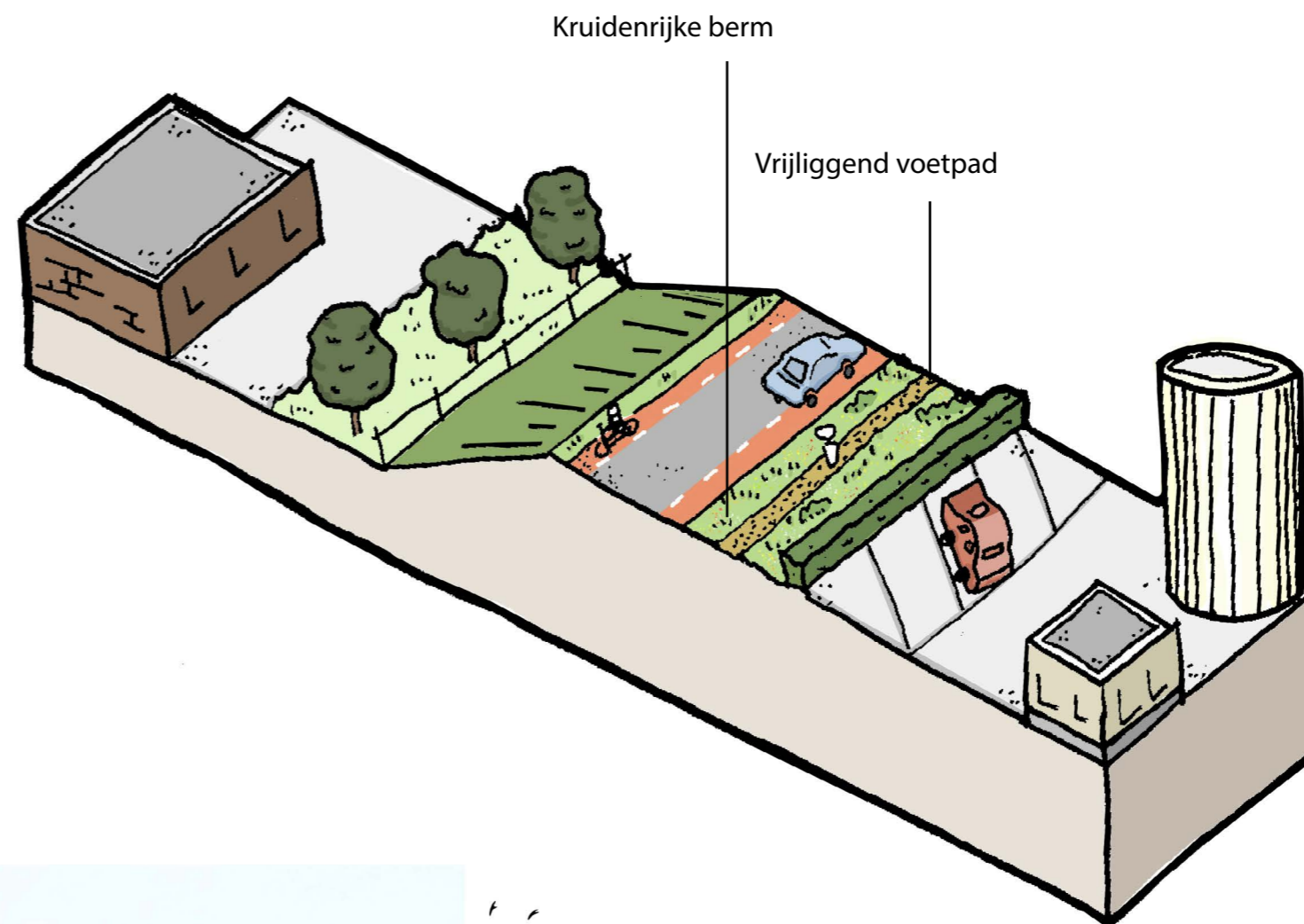
Monumentale peilschaal

Gebiedsambitie

Herinrichting Nudedijk

Het voorstel voor de herinrichting van de Nudedijk zet volledig in op het scheiden van de voetgangers van de fietsers, auto's en vrachtwagens in het profiel. Door langs het gehele traject een halfverhard pad aan te leggen, op enige afstand van de rijweg, ontstaat een aantrekkelijke wandelroute die aansluit op de trajecten over de Grebbedijk langs de binnenstad van Wageningen en de route richting het landelijke gebied.

Gebiedsopgave

Ecologische verbindingzone

De locatie

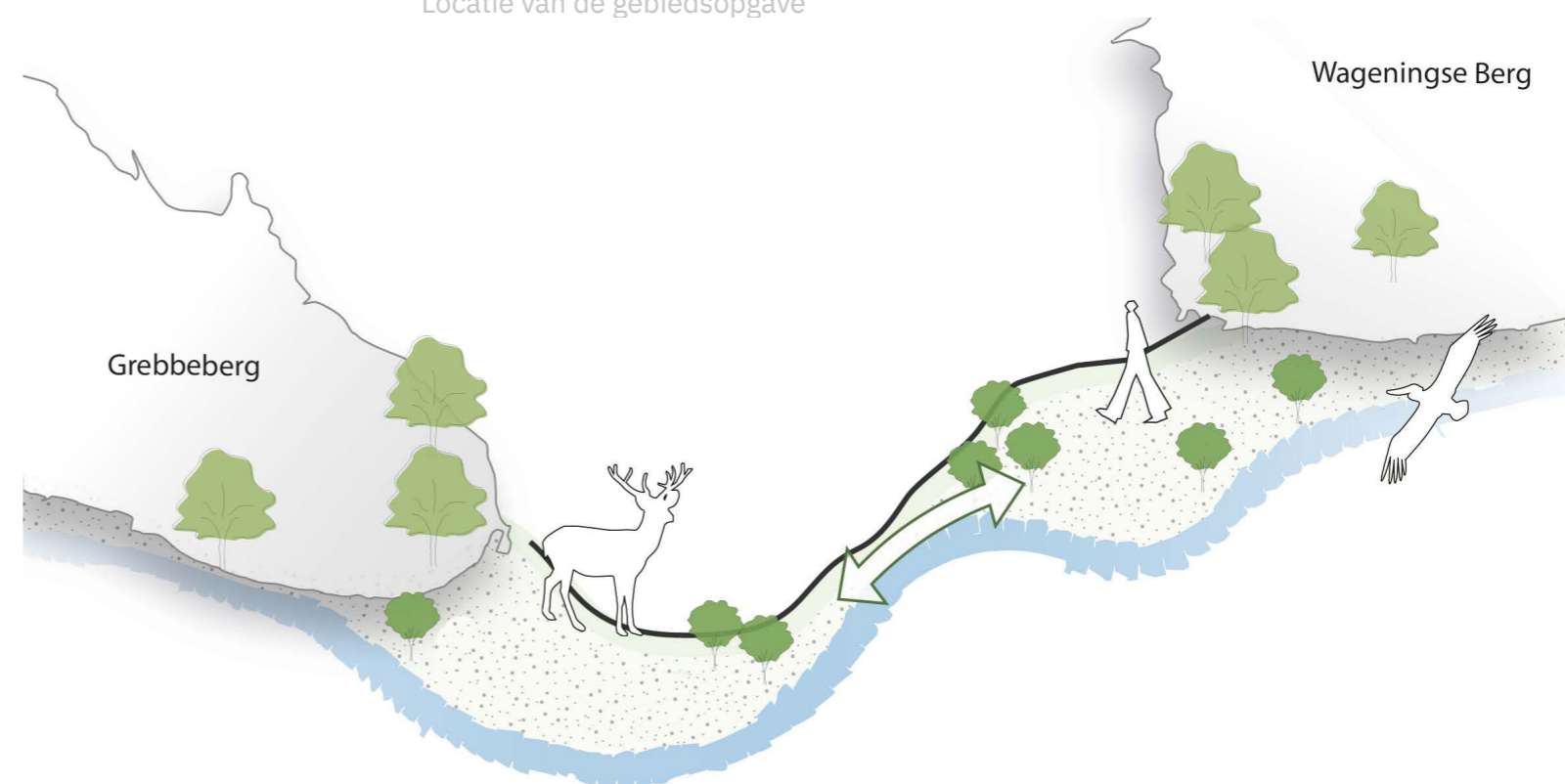
De locatie van de Ecologische verbindingzone (EVZ) is gelegen in de monding van het Havenkanaal van Wageningen, ten zuiden van het terrein van watersportvereniging VADA. Het westelijk deel ligt als een hooggelegen schiereiland langs de rivier met harde steile oevers. Het is gedeeltelijk toegankelijk door een doodlopend voetpad met zitbanken en bosschages in de oever. De oostelijke oever daarentegen ligt relatief laag en bestaat vooral uit een lage haakvormige krib, grasoevers en de zomerdijk. Verderop langs de Rijn liggen een aantal strandjes afgewisseld met bosjes van wilg en els.

De opgave

Het doel voor deze opgave is het ontwikkelen van een smalle EVZ voor klein- en groot wild tussen de Plasserwaard en de Bovenste Polder. Op de grote schaal draagt dit ook bij aan de verbinding tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Hoge Veluwe. De nadruk ligt op het creëren van een veilige en aantrekkelijke omgeving, zonder onoverkomelijke barrières, die de dieren uitnodigt de monding van de Rijnhaven over te steken. De doelsoorten zijn: edelhert, ree, das en ringslang.

Locatie van de gebiedsopgave

EVZ als schakel in de ecologische keten tussen de Grebbeberg en Wageningse berg

Gebiedsopgave

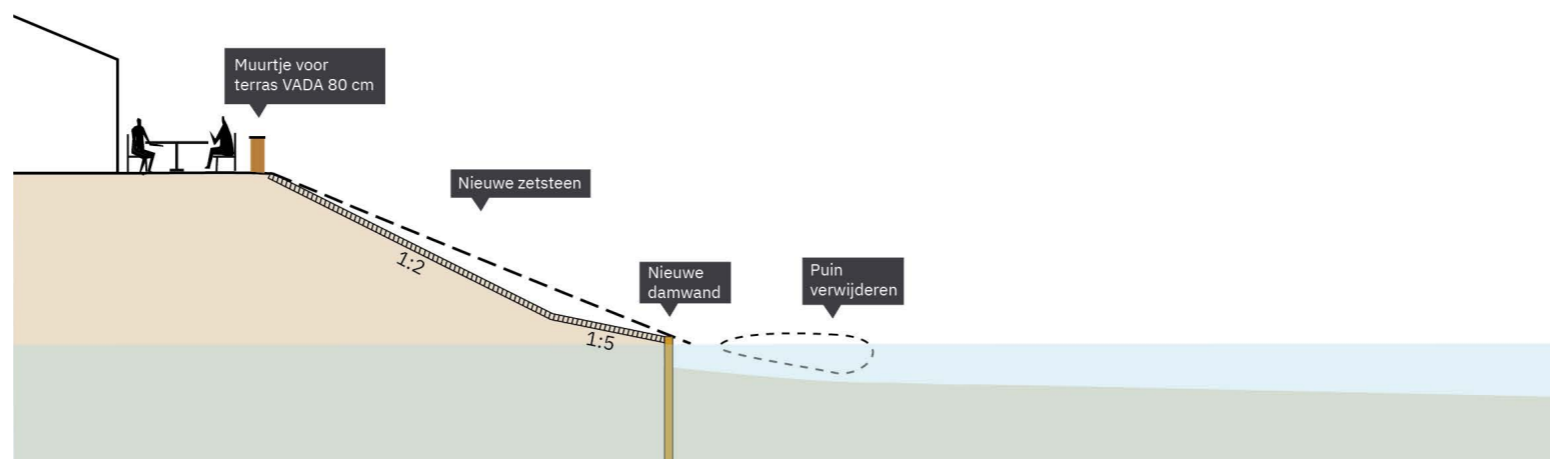
Ecologische verbindingszone

Inrichtingsvoorstel

Het ontwerp voor de herinrichting van de havenmond is gericht op het creëren van meer beschutting langs de route voor het groot- en klein wild. Zo zorgen meer bosschages en rustige instapplekken met zandige oevers ervoor dat het wild ongestoord kan migreren langs de drukke riviermonding. Door het creëren van deze condities zullen de dieren veel minder geneigd zijn om de nachtelijke dynamiek met verlichting, geluid en geur van de haven op te zoeken en vooral de loop van de rivier te blijven volgen.

Inrichtingsplan van de EVZ

Doorsnede A-A'

Gebiedsopgaven

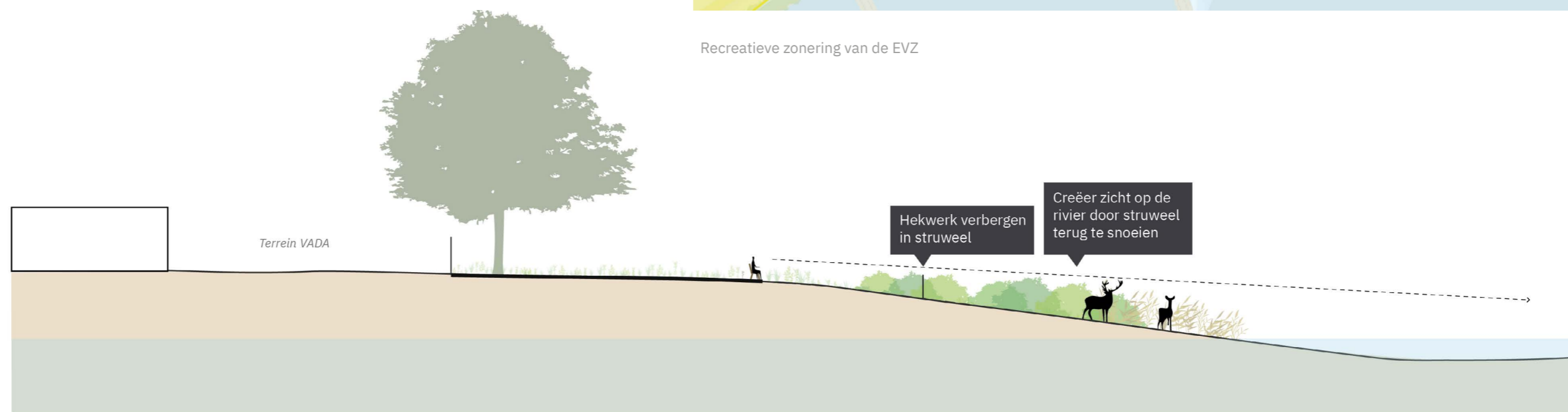
Ecologische verbindingszone

Recreatieve zonering

De jachthaven is een plek waar een aantal zaken samenkomen: waterrecreatie, een belangrijke oversteekplaats voor fauna in de uiterwaarden en tevens is het één van de weinige punten langs de dijk waar je zo dicht bij de Nederrijn kan komen. Daarom is het belangrijk dat er een heldere zonering ontstaat tussen het uiteinde van de oprijlaan naar VADA en de EVZ. Deze zone wordt daarom toegankelijk gemaakt voor recreanten door een hekwerk wat in het talud geplaatst wordt.

Recreatieve zonering van de EVZ

Gebiedsopgave

De driehoek

Het gebied van de Driehoek heeft een bijzondere positie in het uiterwaardenlandschap langs de Nederrijn, als schakel tussen de Bovenste polder en de Plasserwaard. De komende jaren verandert het huidige agrarische gebruik waardoor ruimte ontstaat voor het versterken van de ecologische potentie. De eerste stap in de transitie is het verschralen van de bestaande weilanden tot een extensief beheerd natuurlijk grasland als leefgebied voor onder andere de kwartelkoning. Daarnaast wordt op het hoger gelegen gebied aan de noordzijde van de Driehoek bos aangeplant ter compensatie. Ter aanvulling op de EVZ worden twee struweelbosjes gerealiseerd ten zuiden van de zomerkade langs de Rijn. Op termijn worden nieuwe hagen in de Driehoek aangeplant die verwijzen naar de historische verkavelingsstructuur. Hiermee krijgt de Driehoek een kleinschaliger karakter zowel landschappelijke als ecologische meerwaarde geeft. Deze hagen liggen waar mogelijk op de lijnen van de historische verkavelingsstructuur. Een wandelroute wandelroute 'buitenom' over de Pabtsendam en over de zomerkade langs de rivier en het Havenkanaal biedt afwisselend zicht over de Driehoek en het water van rivier en kanaal. De ambitie op de langere termijn is vooral gericht op het herstellen van de eenheid met de Bovenste Polder door de boomgaarden bij de Wolfswaard te herstellen en de mogelijkheden om meer water vast te houden te verkennen.

Inrichtingsplan van de driehoek

Landelijk gebied

De opgave in het landelijk gebied is drieledig van aard; het versterken van de Grebbedijk vanaf de Grebbesluis tot aan het kruispunt de Taats, het aanleggen van een nevengeul - met ooibos - in de Plasserwaardgebied en het herstel van cultuurhistorische 'Hoornwerk' aan de voet van de Grebbeberg. De gekozen oplossing voor het versterken van Grebbedijk vraagt om maatwerk bij de (woon)erven en de clusters van (woon)erven langs de dijk.

Klik hier om meer te lezen over de huidige kenmerken van de landelijke dijk

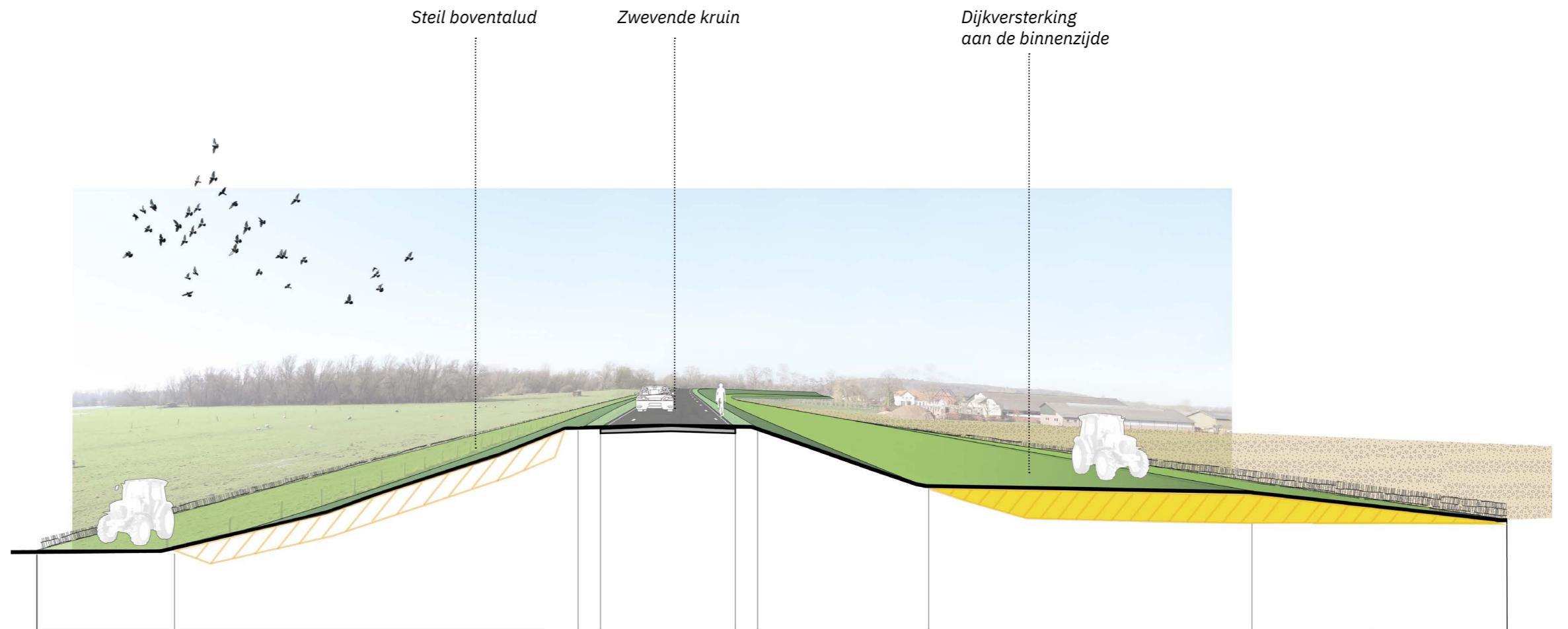
Dijkversterking

Ruimtelijk streefbeeld

Bij de landelijke dijk is de huidige uitstraling en positie van de dijk het uitgangspunt voor de versterkingsopgave. De versterkingsoplossing bestaat uit aan een berm aan de binnenzijde die duidelijk herkenbaar is als onderdeel van de dijk en die zoveel mogelijk eenvormig is wat betreft uitstraling en gebruik. Zo blijft de dijk een herkenbaar en continu groen lint tussen de Grebbeberg en Wageningen.

De dijk wordt over het gehele traject aan de binnenzijde versterkt. Een lage berm op ongeveer 1/3 deel van het dijktalud zorgt ervoor dat het karakter van de zwevende kruin met een steil boventalud zoveel mogelijk behouden blijft. Over het hele traject van het landelijk gebied is de dijk zoveel mogelijk gelijkvormig, zowel in profiel als in vormgeving van de weginrichting. De 'continuïteit van de dijk' en de beleving van de erven in relatie tot deze dijk is doorslaggevend.

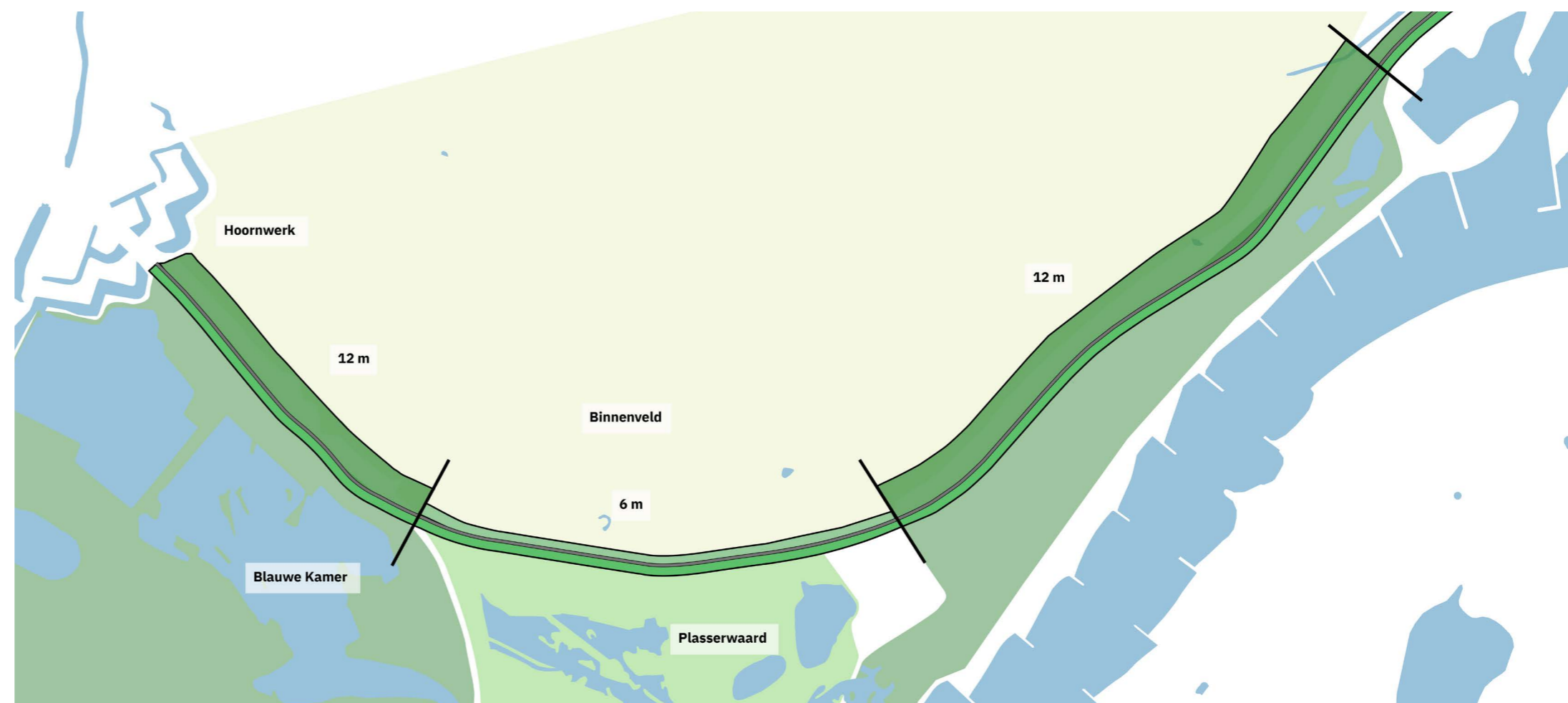
Om de dijk als herkenbare 'scherpe grens' tussen uiterwaarden en Binnenveld te behouden blijft de kruin zo smal mogelijk en blijft het boventalud zo steil mogelijk. Op deze manier blijft de ervaring van het zweven boven het landschap behouden. De bermzone wordt zo laag en smal mogelijk. Door het ondertalud van de berm flauw vorm te geven kunnen onderhoudsvoertuigen zowel van de berm als van het ondertalud gebruik maken, en hoeft er geen extra 5meter brede onderhoudsstrook te worden gereserveerd aan de voet van de dijk. Buitendijks zorgt de dijkversterking voor kansen om een nieuwe onderhoudsstrook aan te leggen met recreatief medegebruik.

Dijkversterking

Ruimtelijk streefbeeld

Het binnendijkse traject krijgt een herkenbare driedeling. Door lokale verschillen in de grondslag van de dijk kan de berm tussen de steenfabriek De Plasserwaard en het Veer naar Opheusden lokaal smaller worden uitgevoerd dan in de rest van het traject. Er ligt hier een kans om de historische ontwikkeling van de middeleeuwse Grebbedijk, die na een serie van dijkdoorbraken rond 1860 naar binnen werd verlegd, beter herkenbaar te maken. Vandaar ook dat er tussen de historische erfclusters (van voor 1850) tegenover Tuincentrum de Gruuntjes en Afweg 2 de steunberm lokaal onderbroken wordt om ruimte te maken voor de bebouwing, tuinen en beplanting.

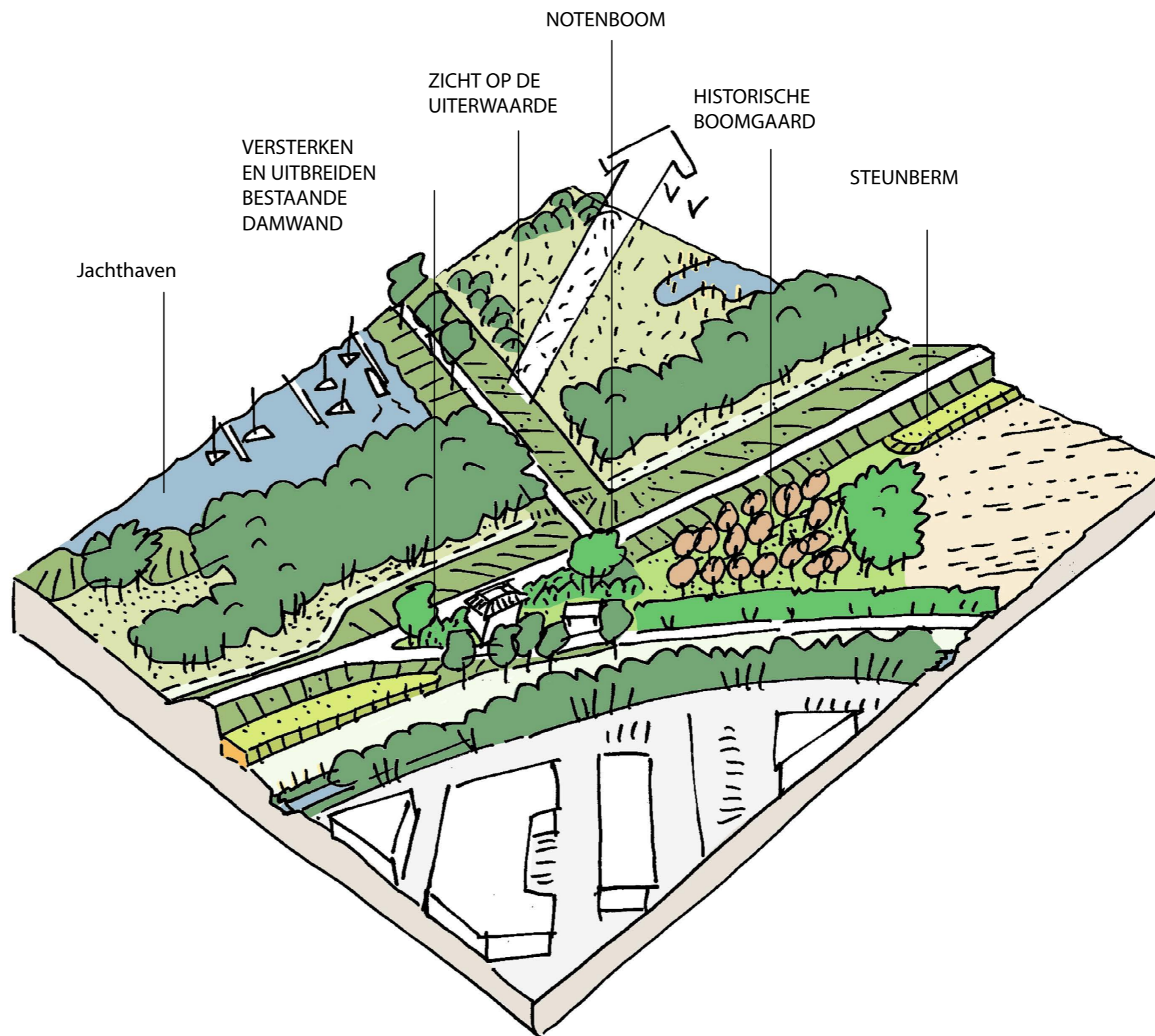

Inpassingslocaties

Rijnschans

De historische villa 'De Rijnschans' uit omstreeks 1837 heeft de status als rijksmonument. Het gebouw is georiënteerd op de dijk met een statige entree net onder dijkniveau. Kenmerkend is de voortuin in het binnentalud van de met de kenmerkende leilindes en de historische boomgaard in de zijtuin. Rond de woning staan een aantal karakteristieke solitaire bomen in het binnendijkse talud en een volwassen notenboom direct naast de woning.

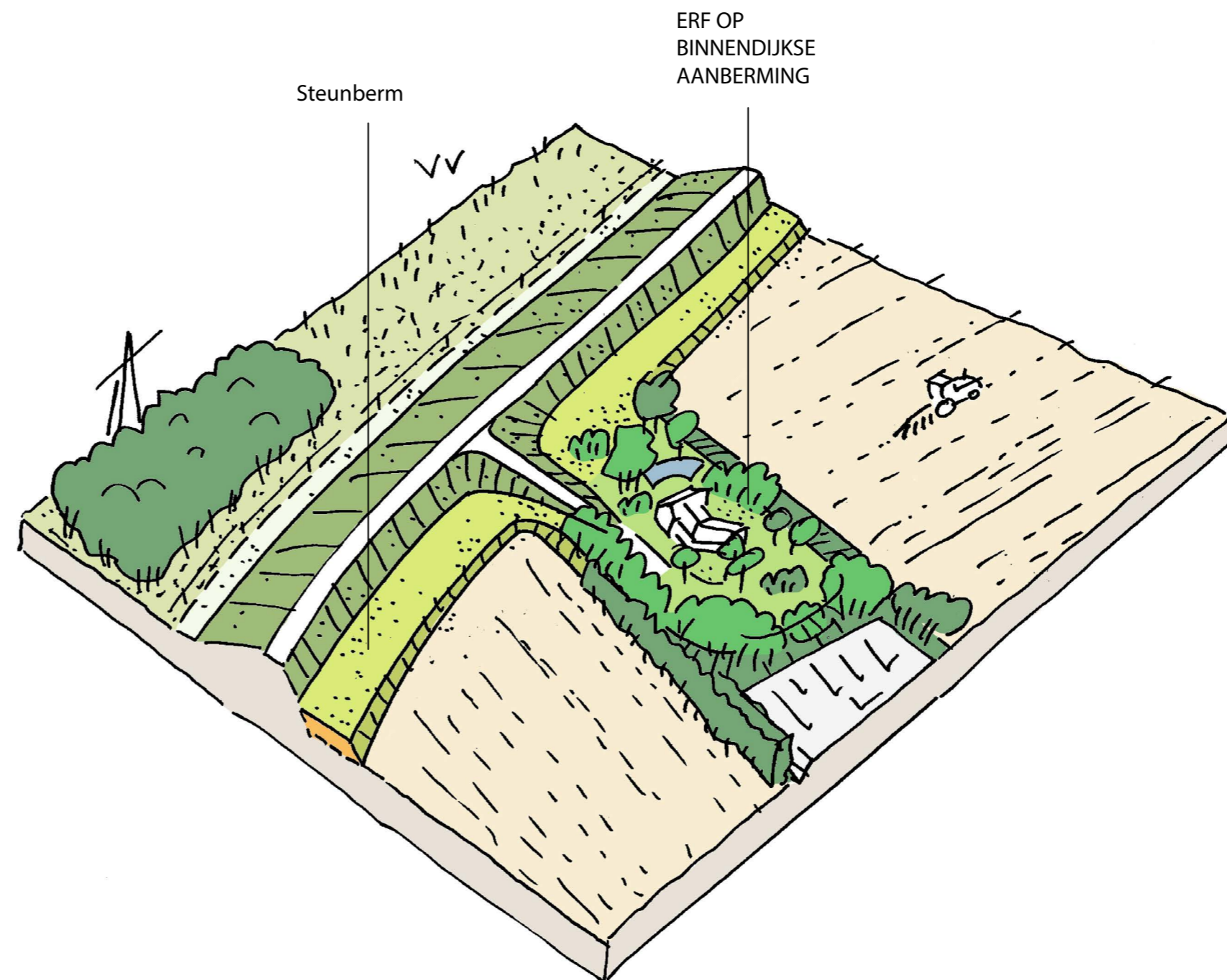
De gekozen versterkingsmaatregel gaat uit van het versterken en verlengen van de bestaande damwand richting het westen. Het gebouw en de binnendijkse tuin en de cultuurhistorisch waardevolle boomgaard blijven zo gespaard, doordat de constructie voorziet in de gewenste stabiliteit- en piping oplossing. De overgang tussen de damwand lang de boomgaard en brede steunberm sluit vloeiend op elkaar aan.

Inpassingslocaties

Grebedijk 12A

De woning en bijbehorende tuin van Grebedijk 12A liggen op een binnendijkse aanberming waardoor de impact van de versterkingsopgave hier relatief beperkt blijft. De nieuwe steunberm kan hier zowel aan de oost- en westzijde vloeiend aansluiten op het beplante talud, waar slechts enkele heesters en solitaire bomen moeten wijken door het naar binnen verschuiven van de waterkering.

Inpassingslocaties

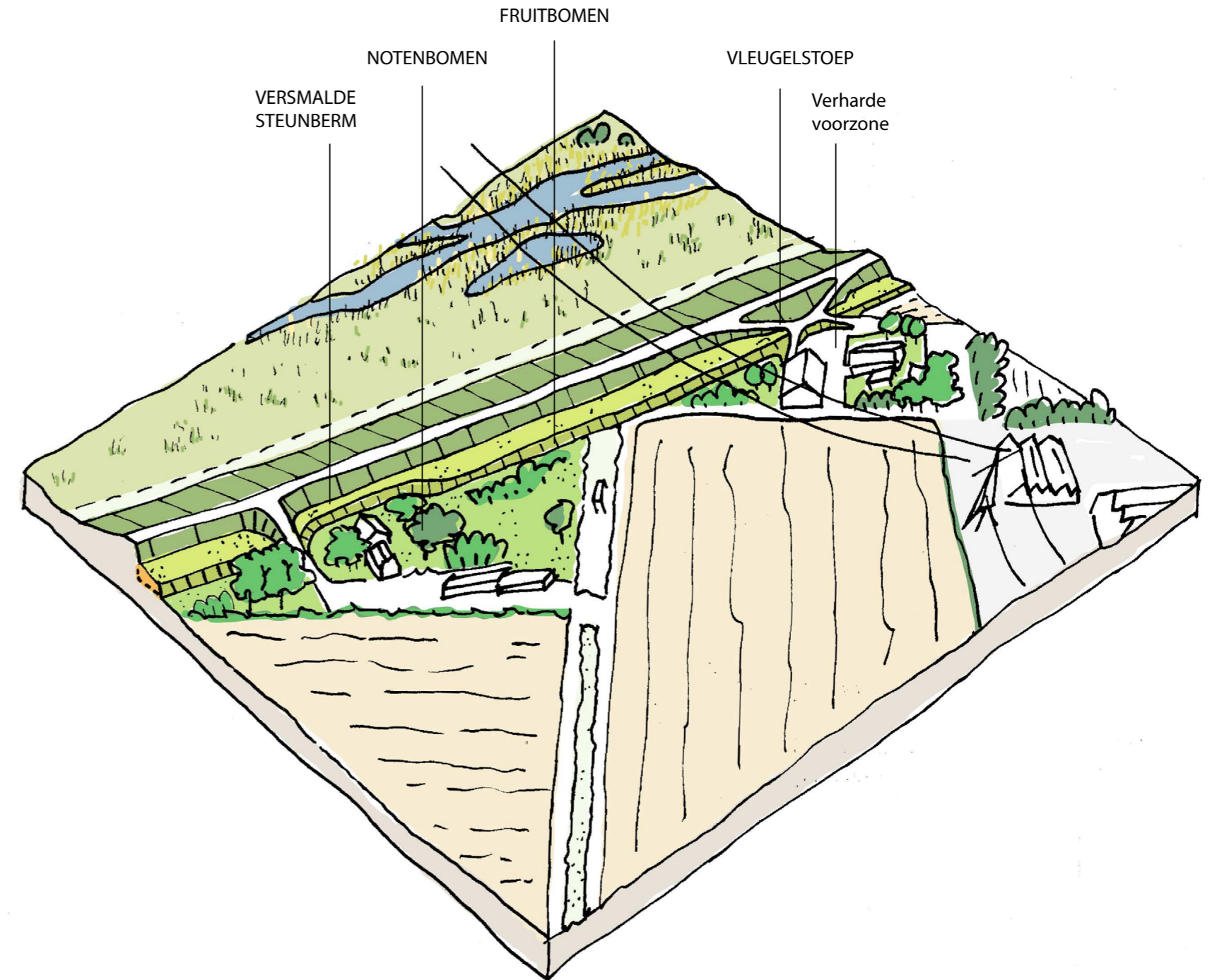
Grebbedijk 14 t/m 16-22

Dit cluster langs de Grebbedijk bestaat uit twee erven die in de naoorlogse periode zijn ontstaan en een directe relatie hebben met de achterliggende agrarische onderzoekslocaties in het Binnenveld. Kenmerkend zijn de driehoekige vorm van de beide erven met een eigen toe- en afrit naar de Grebbedijk. De geschakelde woningen en schuur van Grebbedijk 16-22 liggen in de open zone aan de voet van de dijk, waarbij de voorzone van het erf grotendeels is verhard. Het erf van Grebbedijk 14 heeft een sterk besloten karakter met veel bomen

en struweel in de zone tussen de woning en de dijk, met hondenweide langs de dijk. Binnen de versterkingsoplossing loopt de steunberm door langs het gehele traject tussen erven en de bestaande dijk. Een 12 meter steunberm (bovenvlak) voorziet hier in de benodigde stabiliteit en kan lokaal, alleen ter hoogte van de woning van nummer 14, worden versmald tot 6 meter door de gunstige bodemsamenstelling. Een 'vleugelstoep' vormt de gewenste dubbele ontsluiting van het erf van nummer 16 t/m 22.

Uitwerking van een 'vleugelstoep' bij Grebbedijk 16-22

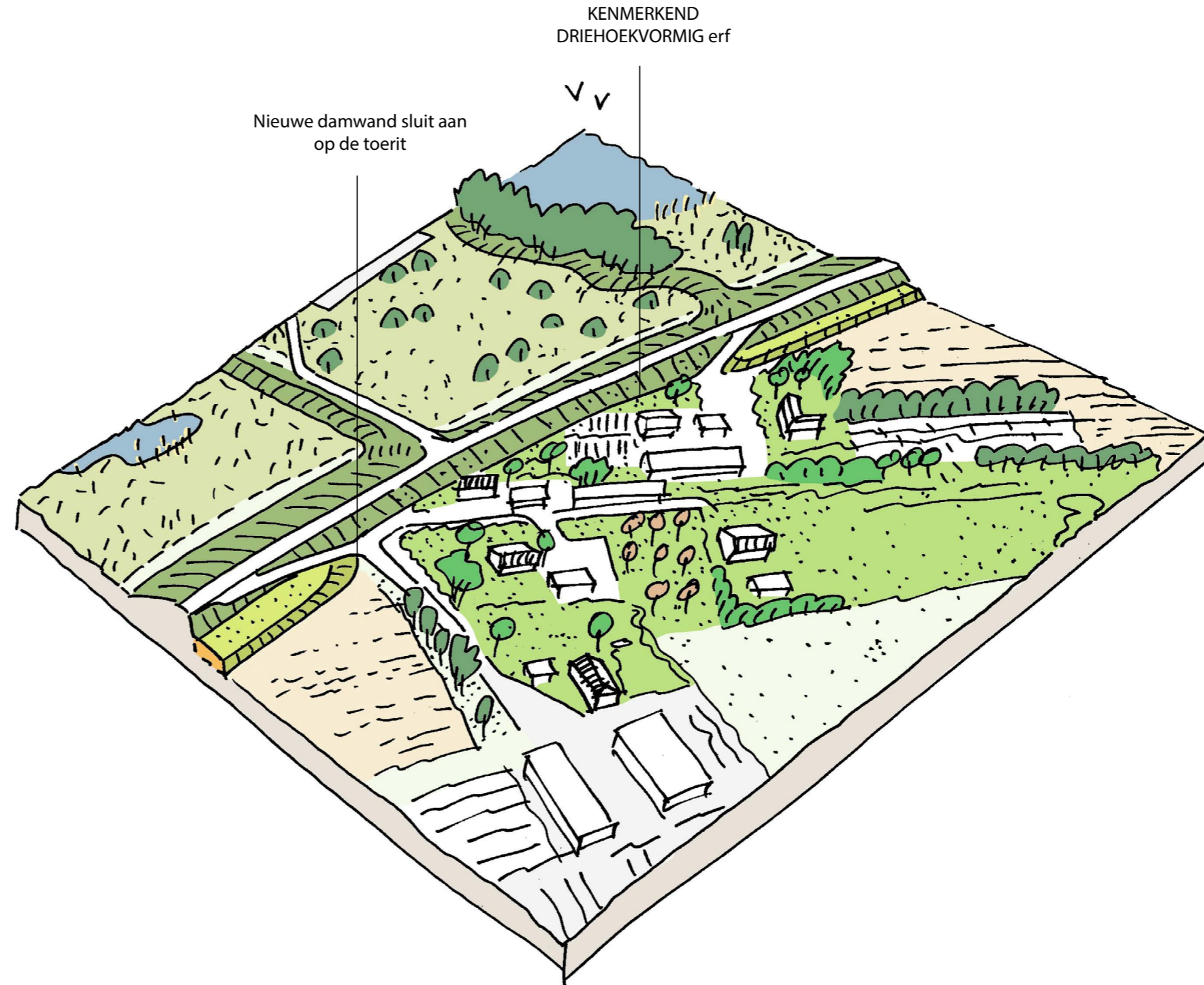

Landelijk gebied

Inpassingslocaties

Grebbedijk 26-34

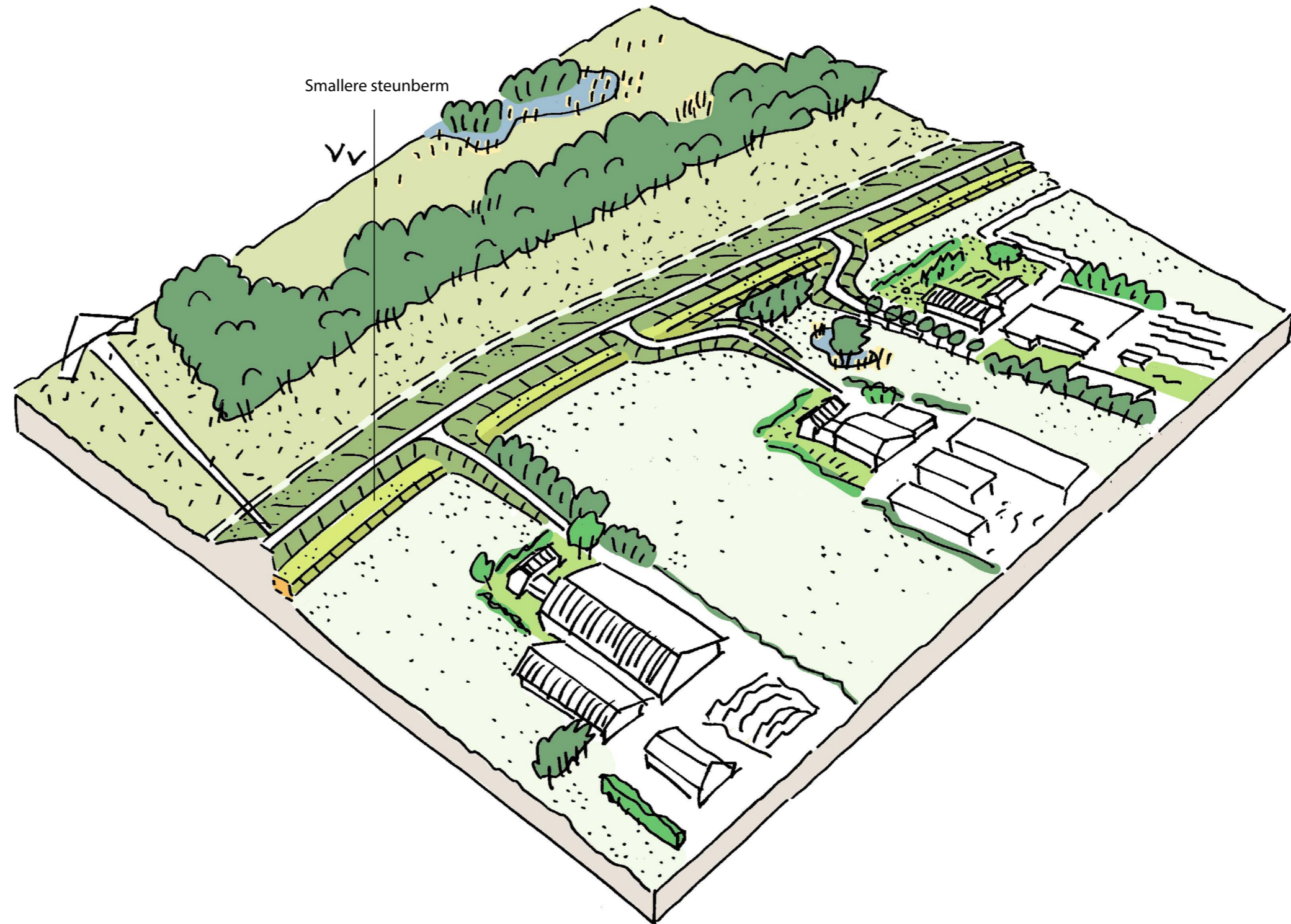
Dit deel van de Grebbedijk wordt gevormd door een karakteristiek cluster van individuele erven die onder een flauwe hoek aansluiten op de dijk, met een kenmerkende driehoekige vorm. Het is een historische locatie die al 1850 bewoond werd. Vooral de woningen, tuinen en het tuincentrum van Grebbedijk 30, 30a en 34 zijn direct verweven met de dijkzone. Het cluster wordt ontsloten door twee toeritten aan de west- en oostzijde, de oostelijk toerit is een gecombineerd toerit met nummer 34B en ligt vrijwel haaks op de dijk. Bij de versterking van de dijk is hier gekozen voor verticale oplossing om de woningen en de tuinen en gebruik daarvan te kunnen vrijspelen. De nieuwe damwand wordt onzichtbaar weggewerkt in het binnentalud en sluit vloeiend aan op de beide toeritten aan weerszijden van het cluster.

Inpassingslocaties

Grebbedijk 36-40

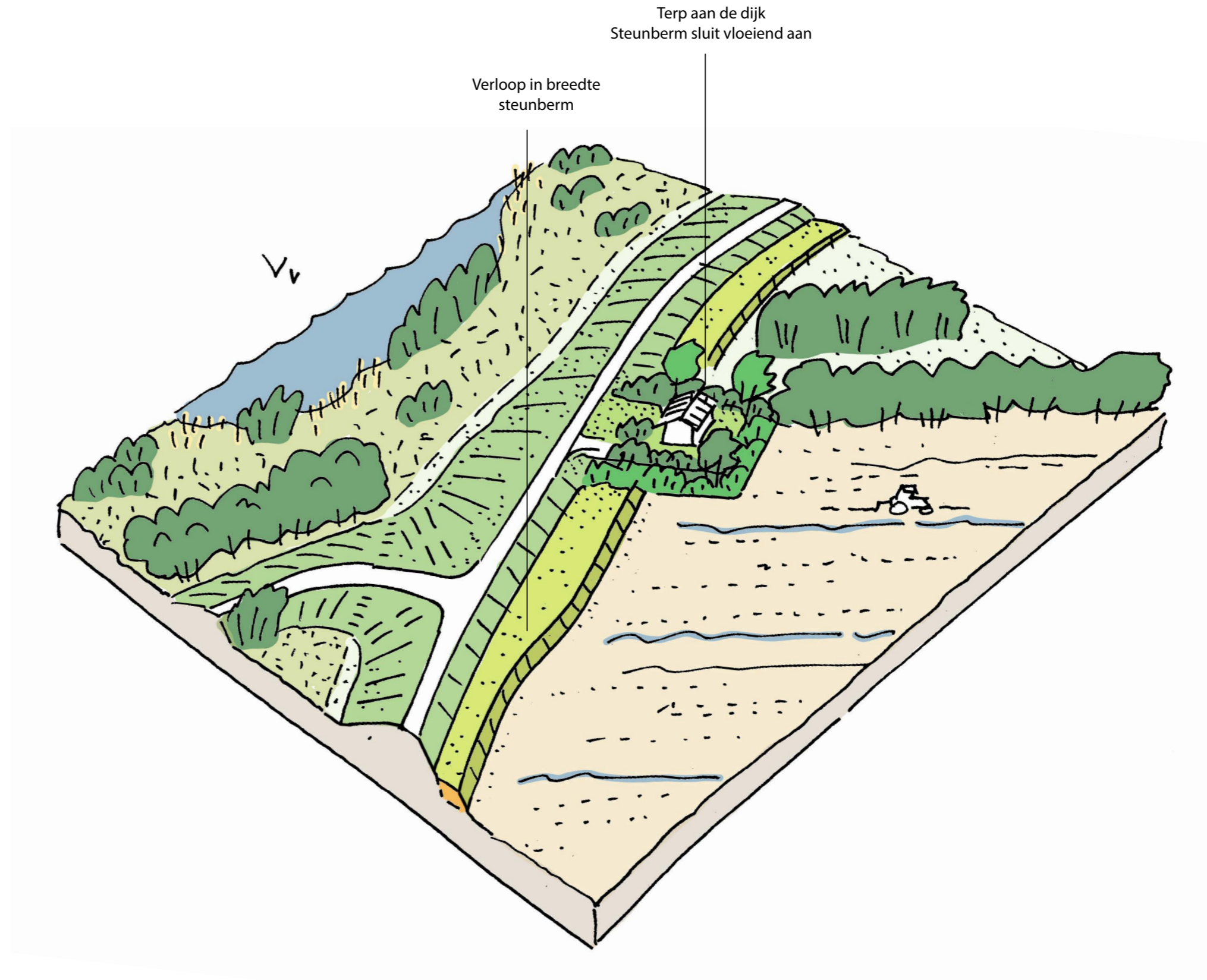
Deze vrijliggende erven vormen een onderdeel van het Binnenveld met akkers en boomgaarden die typerend zijn voor dit binnendijkse landschap. De erven hebben een losse positie ten opzichte van de Grebbedijk met individuele toeritten tussen het lagere gelegen Binnenveld en de hoger gelegen kruin van de dijk. Dit deel van de Grebbedijk is ontstaan na de verlegging n.a.v. de reeks overstromingen rond 1860. Door het verschil in grondslag behoeft de dijk hier een minder brede steunberm. De kortere berm sluit hier vloeiend aan op de taluds van de toeritten. Een aantal waardevolle fruitbomen in het dijktaalud kunnen mogelijk worden verplaatst naar een locatie op de erven.

Inpassingslocaties

Grebbedijk 15

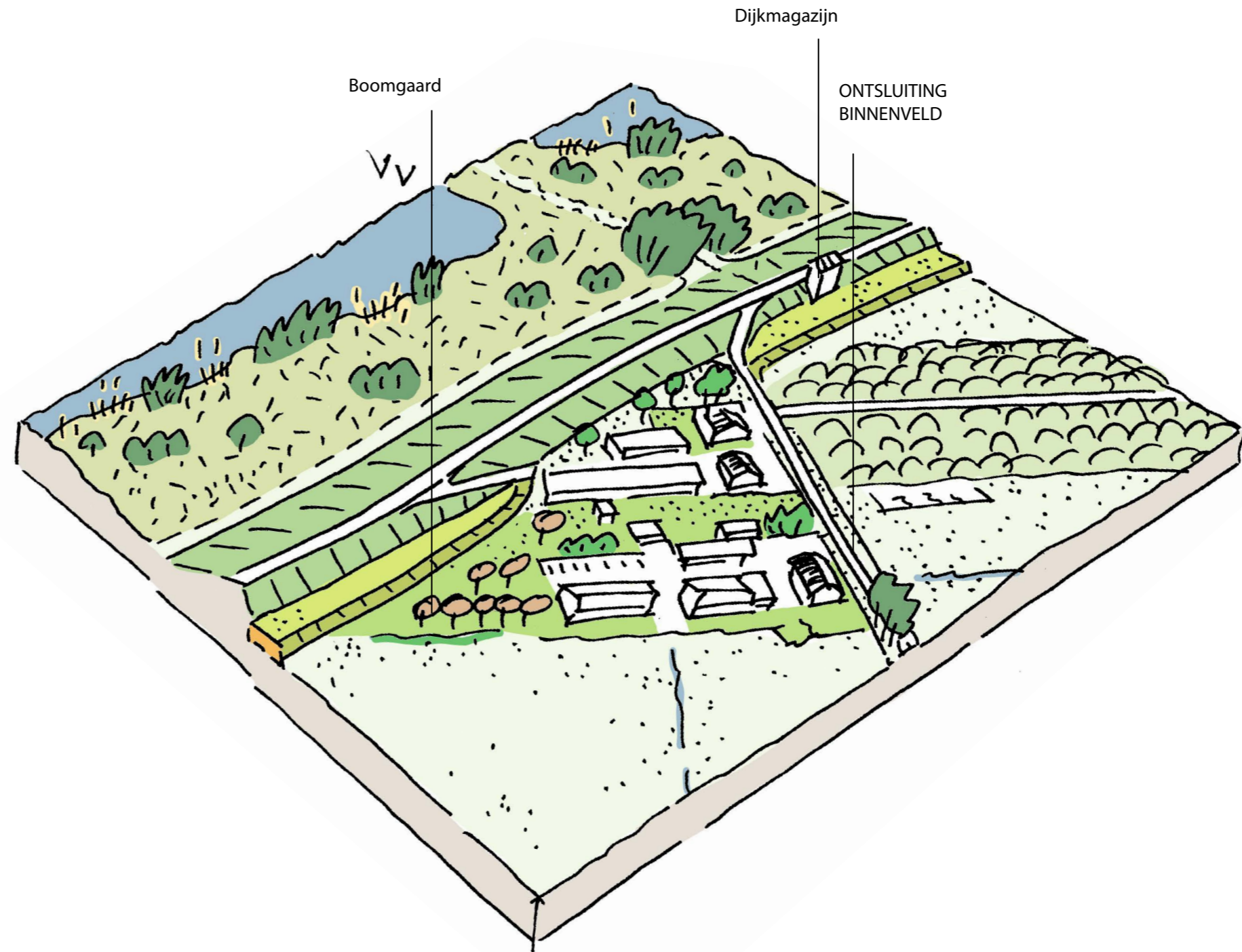
De woning en bijbehorende tuin van Grebbedijk 15 vormen samen een 'terp' aan de dijk. De nieuwe steunberm kan hier zowel aan de oost- en westzijde vloeiend aansluiten op het beplante taluds, waarbij mogelijk in de zone tussen de kruin en woning enkele struiken en planten moeten wijken tijdens de uitvoering.

Inpassingslocaties

Afweg 2

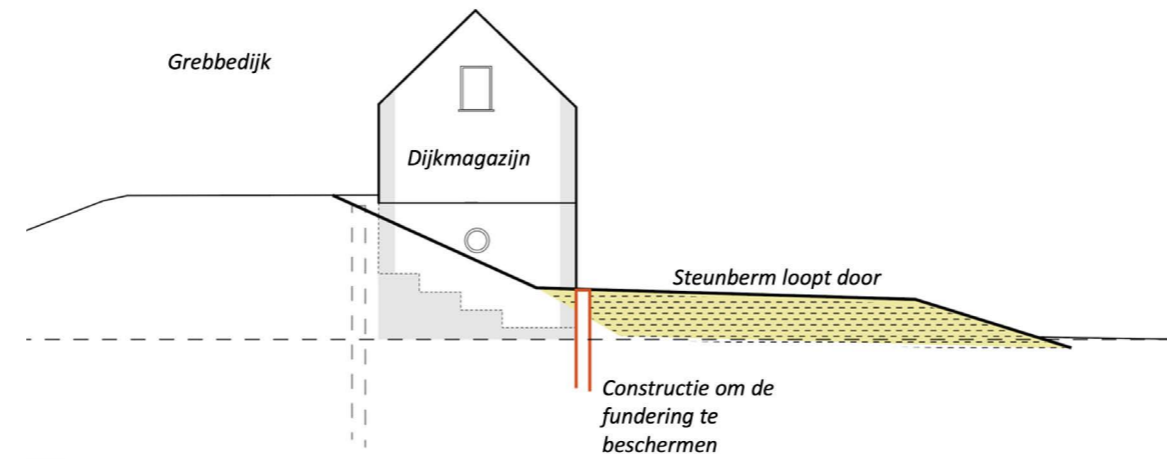
Dit voormalig agrarisch erf aan de Afweg ligt met het woonhuis aan de wegzijde, en de stallen en silo's aan de zuidzijde dicht langs de Grebbedijk. Het erf is aan de zuidzijde ontsloten via een separate toerit vanaf de dijk en wordt omsloten door lage fruitbomen, die tevens de overgang tussen de dijk en de tuin/schapevelden rond de woning markeren. Het is een bijzondere historische locatie die dus enerzijds verbonden is met het Binnenveld maar ook een sterke relatie heeft met de Grebbedijk. Bij de versterking van de dijk is hier gekozen voor een verticale oplossing om de boerderij, tuin en schuren te kunnen behouden. De nieuwe damwand wordt onzichtbaar weggewerkt in het binnentalud en sluit vloeiend aan op de beide toeritten aan weerszijden van het erf.

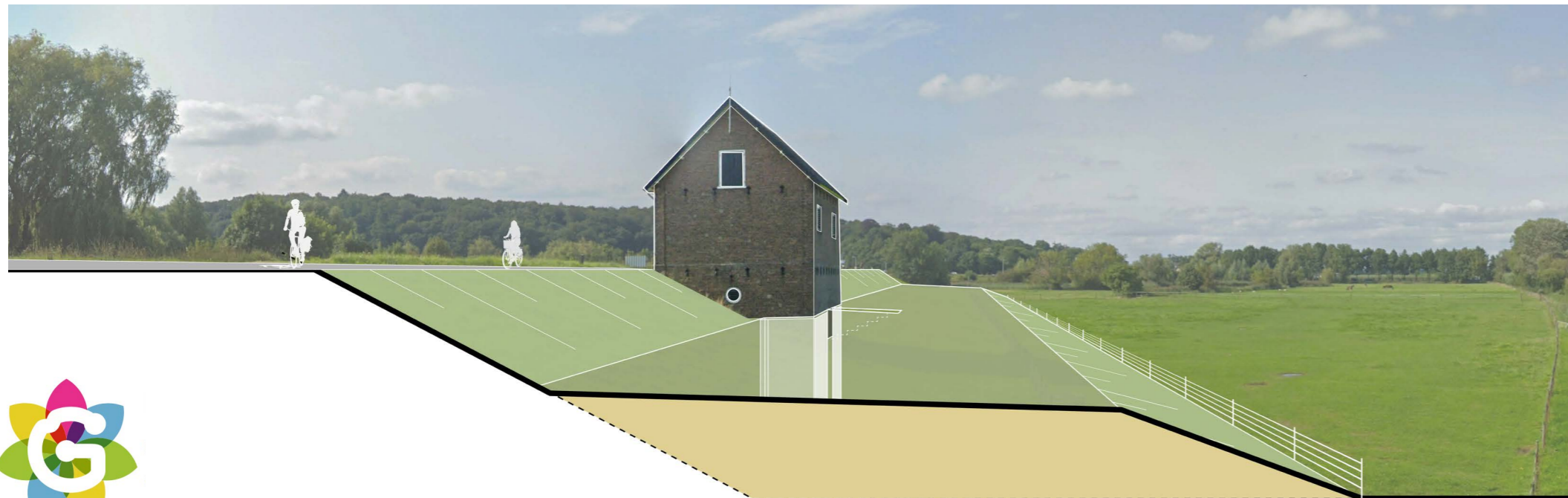
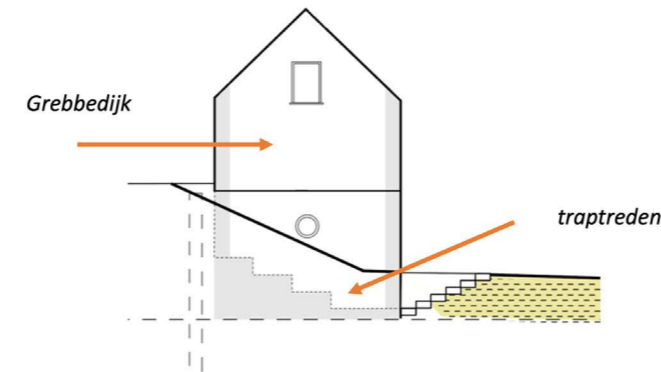
Inpassingslocaties

Dijkmagazijn

Het historische dijkmagazijn in het dijktaalud van de Grebbedijk is in gebruik bij het waterschap en heeft een monumentale status als gemeentelijk monument. Het ontwerp van het gebouw is uit 1750 en heeft nog altijd een belangrijke functie voor het Waterschap. Het gebouw heeft een eenvoudige uitstraling met een markante positie langs de Grebbedijk en vormt een typisch oriëntatiepunt voor de recreant langs de dijk. Het heeft duidelijk onderscheid tussen onder- en bovenbouw met benadering op twee niveaus. Vanuit de versterking van dijk en de wens om de continuïteit van de berm te garanderen loopt de berm hier door tot aan het Hoornwerk. Een nieuwe verticale constructie versterkt hier de fundering van het gebouw, waarbij ook de benadering is gegarandeerd.

Dijkmagazijn blijft toegankelijk op twee niveaus

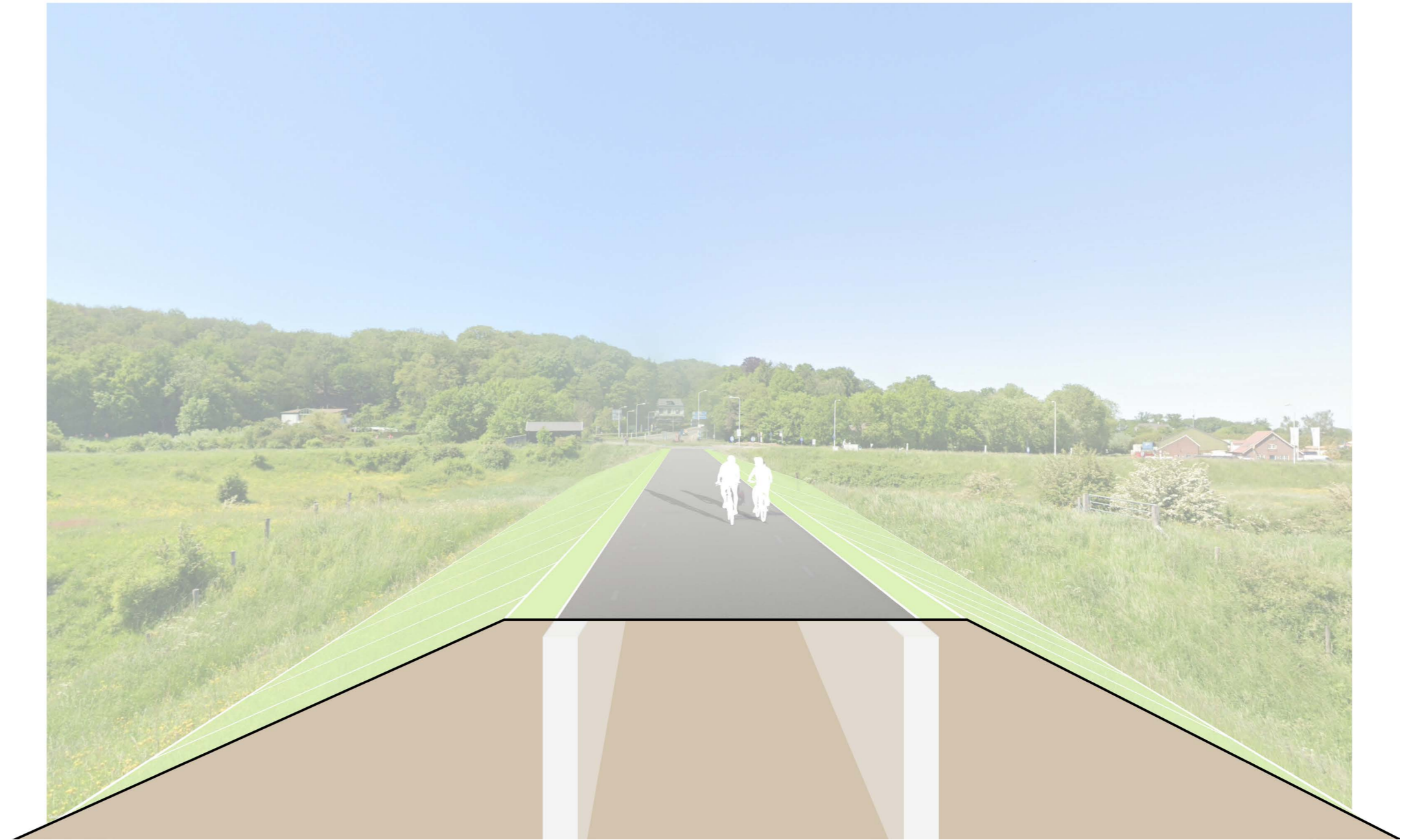
Impressie van de dijkversterking t.h.v. het dijkmagazijn

Inpassingslocaties

Hoornwerk

De gekozen oplossing voor het versterken van het dijktraject door het Hoornwerk gaat uit van het behouden en waar mogelijk versterken van de huidige kistdam (twee ondergronde damwanden aan weerszijden van de verharding van de weg), waardoor er geen gevolgen zijn voor het toekomstige gebruik en beleving van dit gebied. Bij de beoordeling is de randvoorwaarde meegenomen dat de historische gemetselde muur in het buitentalud behouden blijft. De verharding en wegfundering worden wel volledig vervangen en op een verkeersveilige en aantrekkelijke manier heringericht.

Impressie van de dijkversterking t.h.v. het Hoornwerk

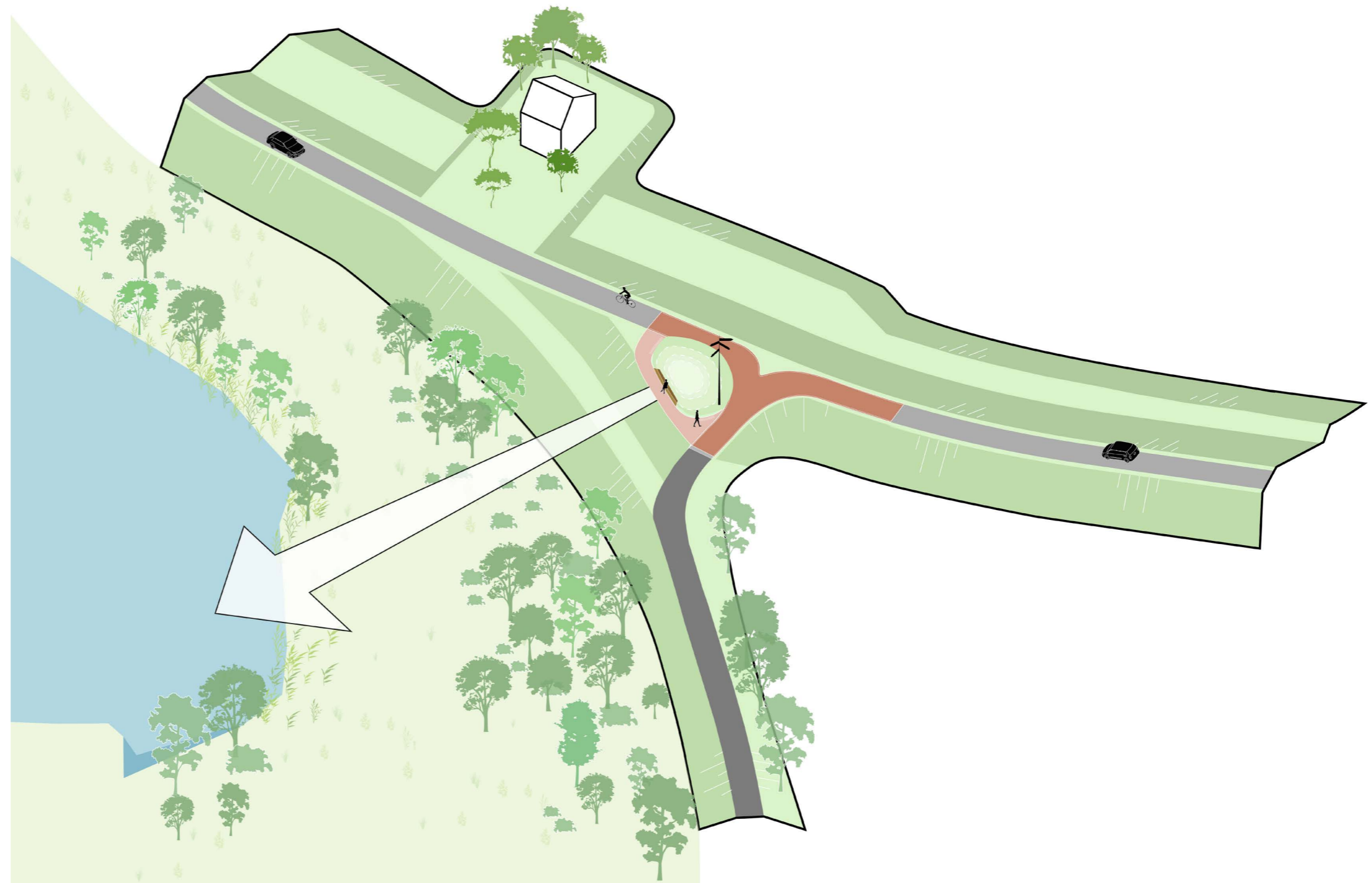

Aansluitingen

Aansluiting Grebbedijk-Blauwe Kamer

Het kruispunt Opheusden is een belangrijke verdeelpunt langs de landelijke dijk waar het verkeer van de N225 naar de veerpont wordt geleid. Tegelijkertijd is dit punt een historische locatie waar de oude en de verlegde dijk samenkomen. In het ontwerp wordt het ingericht als markant punt, waarbij de snelheid verlaagd dient te worden zodat weggebruikers bewust worden van de te maken routekeuze.

Op het punt waar de dijken samenkomen wordt een pauzeplek voor recreanten ingericht met een bankje en een plek om de fiets te stallen op de brede kruin van de dijk. Mogelijk aangevuld met een nieuw informatiepunt over de bijzondere positie langs de uiterwaarden en de rivier. Binnendijks is de overgang van de brede en de smalle landschapsberm, als onderscheid tussen de oude en de verlegde dijk, niet vloeiend maar abrupt vormgeven de overgang goed zichtbaar te maken.

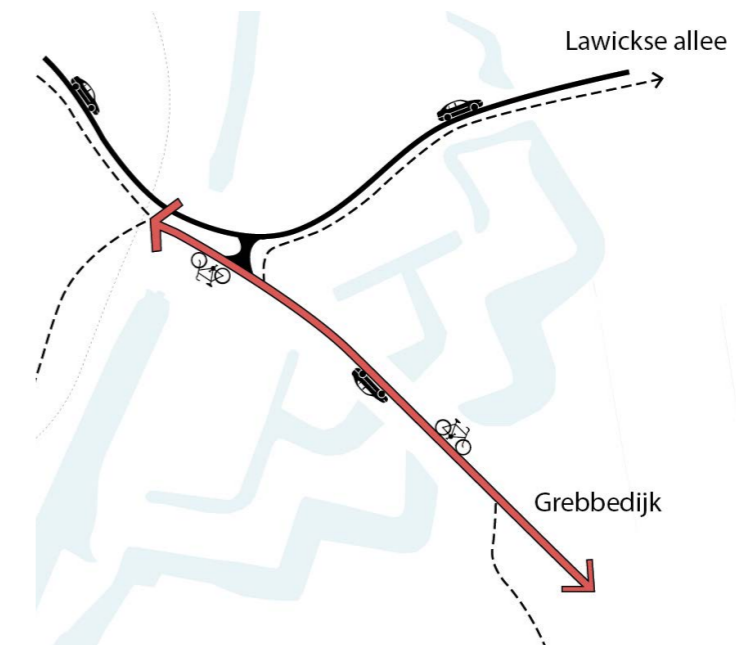
Schematisch overzicht van de aansluiting Grebbedijk-Blauwe Kamer

Aansluitingen

Grebbesluis - Grebbeberg

De Grebbesluis is het punt waar de Grebbedijk aansluit op de Grebbeberg. Door de dominante verkeerskundige inrichting N225 is deze visuele connectie niet meer zichtbaar. Binnen de opgave is er geen directe aanleiding om de verkeerssituatie te wijzigen. Wel wordt het voorstel gedaan om op een subtiele manier deze visuele verbinding opnieuw aan te gaan, namelijk met het doortrekken van hetzelfde type verharding langs het pad dat naar de Grebbesluis en de zuidzijde van de Grebbeberg wordt gebruikt.

Gebiedsopgaven

Geulgebied

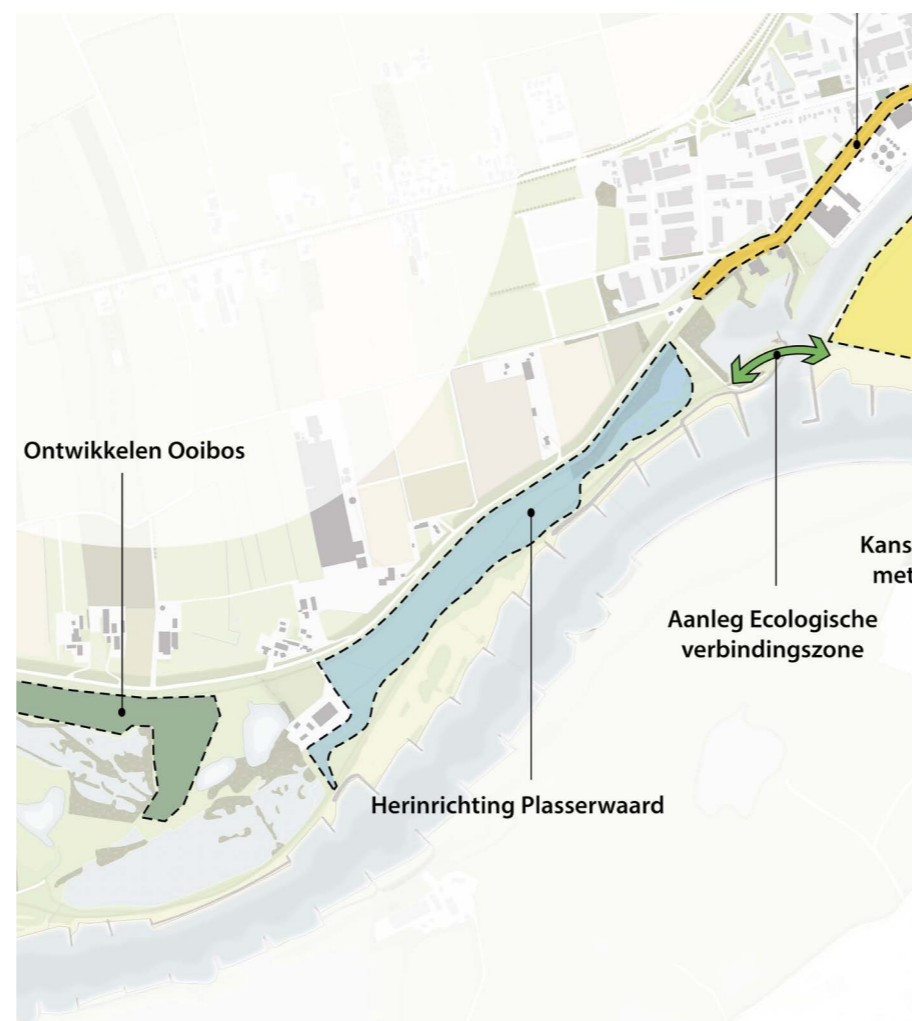
De locatie

De geplande locatie van de nieuwe nevengeul in de Plasserwaard is voorzien bij de gelijknamige baksteenfabriek in de uiterwaarden van de Rijn, tussen de Grebbedijk en de Nederrijn. Het is een smalle zone tussen de winter en zomerdijk van ongeveer 250 meter breed dat nu vooral als weiland wordt gebruikt. De dijk biedt een weids uitzicht over het rivierenlandschap richting Wageningen en Rhenen. In het buitendijkse gebied van de Plasserwaard ligt een voormalige geul die nu alleen als sloot zichtbaar is in het terrein. Door de watergang over een groot deel eenzijdig te verbreden en weer te verbinden met de rivier ontstaat een interessante moeraszone tussen de dijk en de hoger gelegen gronden rond de zomerkade. Het moerasgebied trekt vogels en kleine zoogdieren aan die vanaf de Grebbedijk kunnen worden waargenomen door fietsers en wandelaars.

De opgave

Versterking van riviernatuur langs de Nederrijn met een gecombineerde doelstelling voor het realiseren van een KRW-geul, kruiden- en faunarijk grasland en rivier- en moerasnatuur in het gebied.

Daarnaast is het winnen van klei voor de dijkversterking vanuit de integrale gebiedsontwikkeling een kans op het gebied van circulariteit.

Locatie van de gebiedsopgave

Locatie van de nevengeul t.o.v. de Schoutenwaard

Gebiedsopgaven

Geulgebied

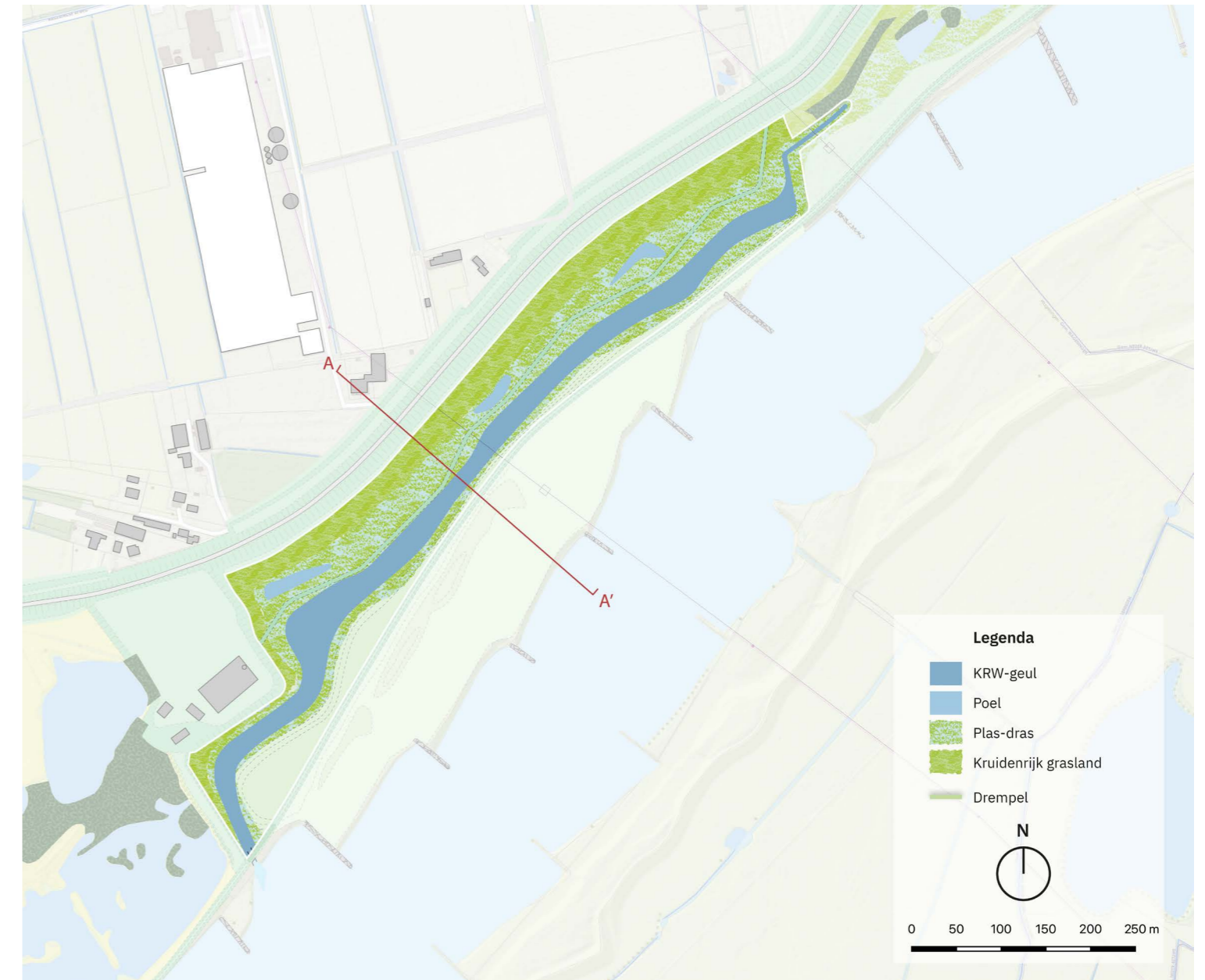
Inrichtingsvoorstel

Kijkend vanuit de Grebbedijk het ontwerp de volgende geleding in het gebied op:

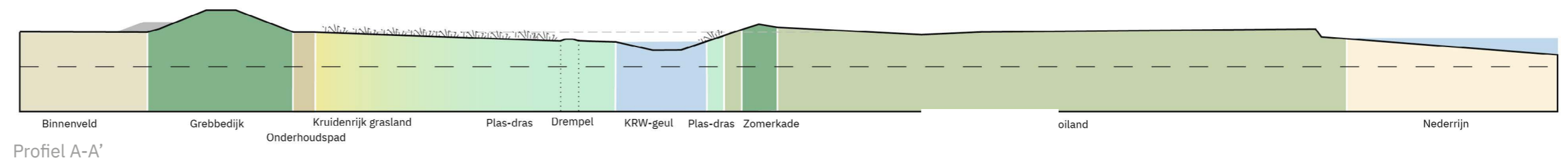
- Aan de voet van de dijk wordt een plas-draszone gecreëerd die grotendeels is gebaseerd op de huidige gradiënt en geleidelijk afloopt richting de nieuwe geul. Door een lage smalle kade aan te leggen op enige afstand van de geul ontstaat een geïsoleerde laagte waar gedurende het voorjaar en de vroege zomer water langer vastgehouden kan worden. Daarnaast kan de kade ook gebruikt als toegang voor beheervoertuigen.
- De geul zelf heeft een variabele breedte meter met een licht slingerend verloop die daardoor optimaal inspelt op de wisselende bezonning van de noordelijke oever. De breedte en de ligging van de geul zijn ingegeven vanuit meerdere aspecten; de functie van de geul zelf voor het KRW, de natuurdoelen voor het omliggende gebied, bde odemopbouw (bodem sturend), de beheerbaarheid en hergebruik van het klei als grondstof voor de dijkversterking. De geul is breder waar de diepste klei te vinden is en smal ter hoogte van de aantakking van de noordelijke teensloot langs de dijk en de fundamente van de hoogspanningsmasten. Gezien vanaf de dijk levert dat een steeds veranderend beeld over de geul op. Ten

zuiden van de steenfabriek verlaat de geul het tracé van de bestaande sloot. De geul versmalt geleidelijk en maakt een directe, bijna haakse, verbinding met de rivier om zoveel mogelijk van het hooggelegen gebied rondom de zomerkade te kunnen behouden.

- De zone rond de zomerkade blijft behouden, net als losse heestersgroepen en de loopgraven uit de WOII in de ondergrond. Een nieuwe graskade tussen het hooggelegen steenfabriek en zomerkade zorgt ervoor dat achtergelegen gebied niet vaker inundeert bij hoge rivierstanden dan nu al het geval is.

Inrichtingsplan van het geulgebied

Gebiedsopgave

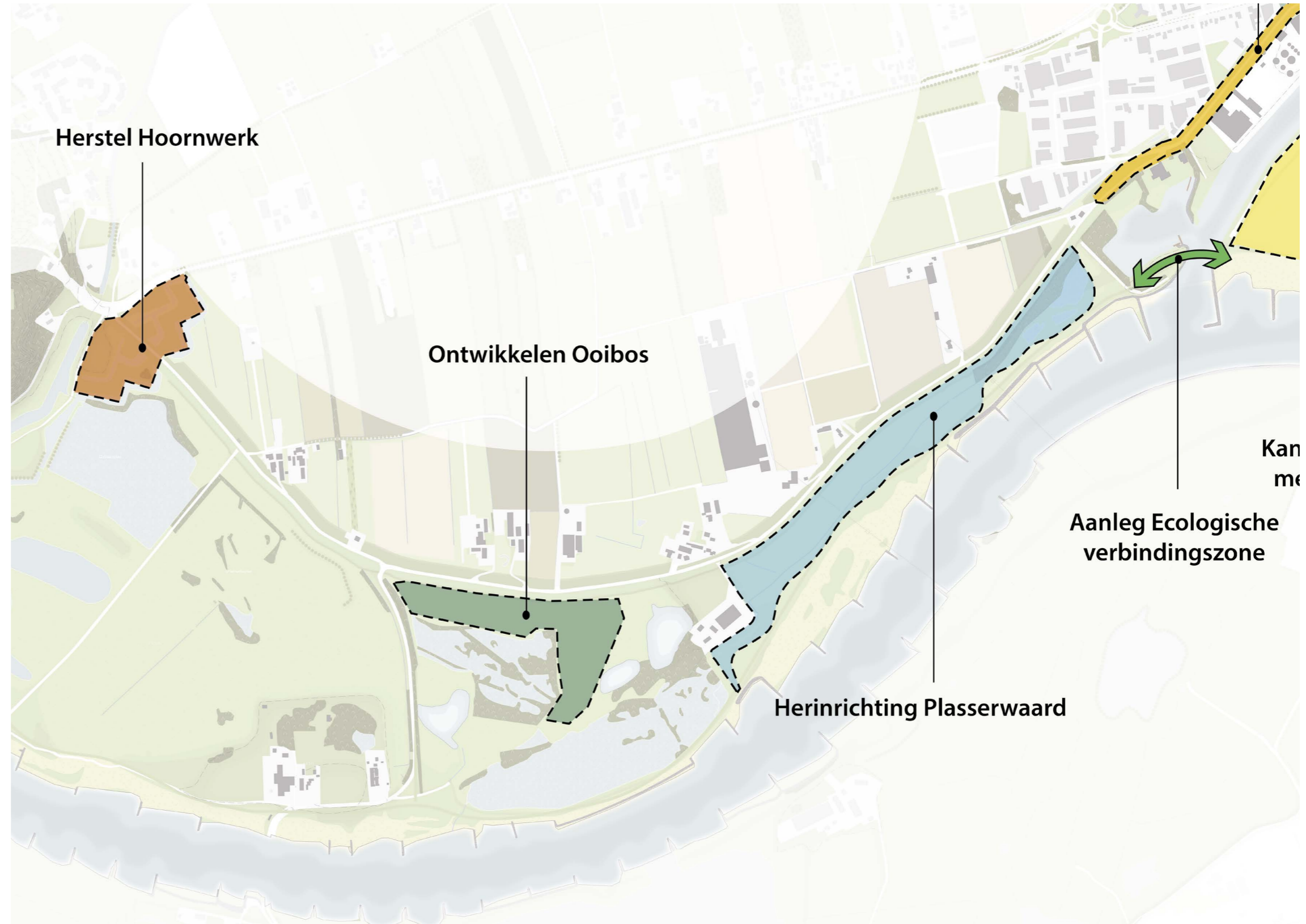
Ontwikkeling ooibos

De locatie

Het gebied voor de uitbreiding van het bestaande ooibos is gelegen tussen de Grebbedijk aan de noordzijde, steenfabriek De Plasserwaard aan de oostzijde en de Blauwe Kamer aan de westzijde. Tot 1860 behoorde het gebied tot het Binnenveld van Wageningen maar werd na een overstroming 'buitengedijkt' waardoor het onderdeel werd van de brede uiterwaardenzone langs Nederrijn.

De opgave

Uitbreiden van het bestaande buitendijkse ooibos door het stimuleren van de spontane ontwikkeling waardoor het als habitat kan dienen voor de doelsoorten: sleedoornpage, boomvalk, buizerd, havik, wespendif, ransuil, sperwer en boombewonende vleermuizen.

Locatie van de gebiedsopgave

Gebiedsopgaven

Ontwikkeling ooibos

Inrichtingsvoorstel

In de holte van de huidige steenfabriek de Plasserwaard en de Grebbedijk liggen kansen voor het maken van een robuuste bosstructuur. Op deze locatie is de ondergrond voedzaam, het ligt buiten de stroombaan van de rivier en staat slechts sporadisch onder water, eens in de vijf jaar. Een plek waar binnen enkele decennia onder het juiste beheer spontaan een volwassen bosgebied kan ontstaan met een rijke gelaagdheid en hoge biodiversiteit. Het bos ligt op de gradiënt van de dijk richting de gestuwde rivier en is ecologisch gezien complementair aan het bestaande nabijgelegen ooibos.

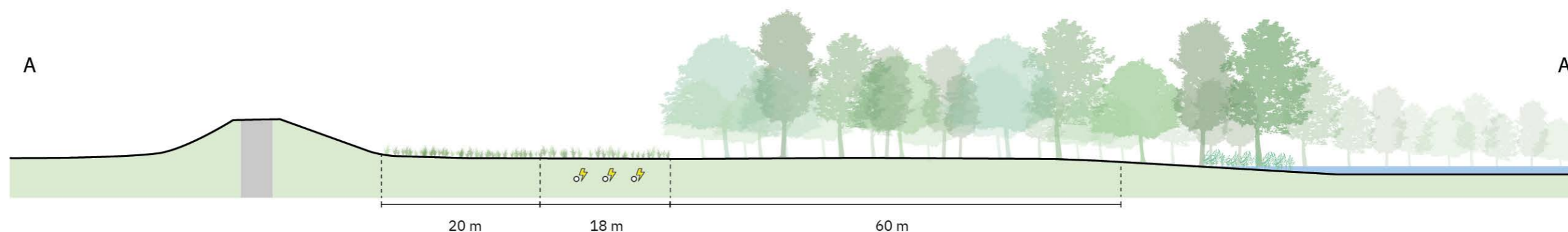
Gezien vanaf de dijk begeleiden de nieuwe bosvakken het zicht naar de rivier, waardoor natuurontwikkeling hand in hand gaat met een afwisselende recreatieve beleving. De nadruk ligt op de beleving van de bestaande wielen en het doorzicht over de rivier richting Opheusden.

Overzichtskartaal van de locatie van het ooibos

Impressie van de zichtlijnen richting de wielen in de Plasserwaard en de kerk van Opheusden

Dwarsprofiel van het ooibos in de zone tussen het bestaande bos en de Grebbedijk

Gebiedsopgave

Hoornwerk

Het voorgenomen herstel van de aarde wallen biedt de ideale gelegenheid om het Hoornwerk als historische vestingwerk aan de voet van de Grebbeberg, op een strategisch kruispunt van water- en handelswegen, weer een herkenbare positie te geven binnen de Grebbelinie. De enveloppes (buitenste vestingwallen) worden zoveel mogelijk hersteld conform het oorspronkelijke beeld van het vestingwerk, met steile taluds,

en duidelijke watergangen. Het Hoornwerk wordt door het contrast met het omringende agrarische- en natuurgebied van ver beleefbaar. Het herstellen en opnieuw inrichten van het Hoornwerk is een integrale opgave, waarbij de balans moet worden gezocht tussen waterveiligheid, cultuurhistorie, beheer, recreatie, natuur en verkeer. Een heldere zonering biedt houvast om de verschillende functies een plek te geven.

Zicht op het Hoornwerk door de coupure

Klik hier om meer te lezen over de [huidige kenmerken](#) van het Hoornwerk

Gebiedsopgave

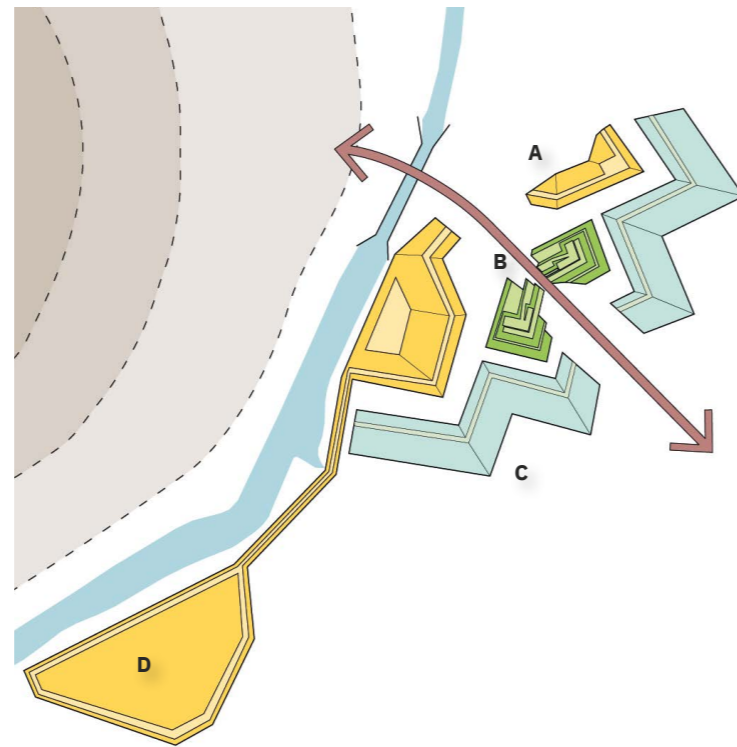
Herstel Hoornwerk

Inrichtingsvoorstel

Het inrichtingsvoorstel gaat uit van de volgende zonering van oost naar west:

(A) De oudste delen van het vestingwerk zijn ‘de oorspronkelijke hoornwerken’, dicht bij het kruispunt van de Lawickse Allee en de Grebbesluis. Deze vormen als het ware het podium van waaruit het historische verhaal kan worden verteld. Enkele jaren geleden zijn de vestingwallen van het noordelijk deel hersteld inclusief een informatiepunt en uitkijkpunt dat nu kan worden uitgebreid en meer ruimte kan bieden voor de toegang en het fietsparkeren van grote groepen bezoekers. Het buitendijkse zuidelijke deel bij de schotbalkenloods blijft ontoegankelijk maar wordt wel hersteld met de hogere wallen die ruimte en beschutting aan de groepen grote gazers geven, die hier passeren richting de Blauwe Kamer.

(B) De Tenailles aan weerszijden van de Grebbedijk markeren het ‘militaire vestingwerk in oorlogstijd’ karakter met de volledig herstelde steile grastaluds en banketten zoals in het ontwerp uit 1785. Beide onderdelen zijn alleen met een gids toegankelijk en worden intensief onderhouden door schapen.

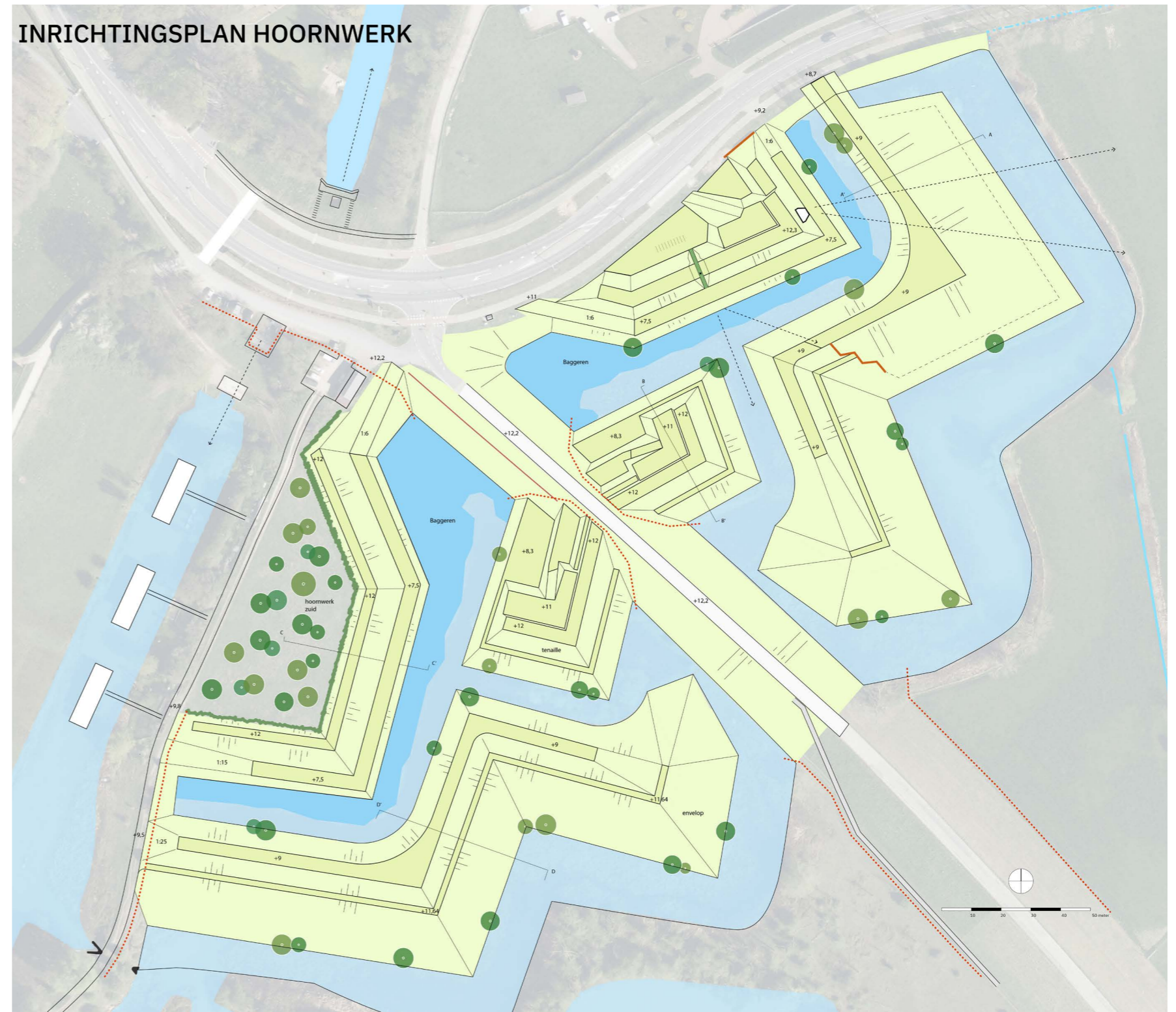

Heldere zonering Hoornwerk

(C) De buitenste vestingwallen, de zogenaamde ‘enveloppes’ worden hersteld op basis van het ‘vestingwerk in vreedetijd’ karakter. Daarbij worden de wallen opgehoogd op vergelijkbare hoogte als de kruin van de Grebbedijk met een gedekte gang, een flauw buitentalud met steilere binnentaluds en hier en daar grote heester die gespaard kunnen worden bij de verhoging. Voor een scherper contrast tussen de vestingwallen en de omgeving krijgen de wallen een extensief beheer waarbij nieuwe struikvormers en ruigtevegetatie worden verwijderd.

(D) De bastions behouden hun waarde als natuurgebied, met ruimte voor de grote gazers.

INRICHTINGSPLAN HOORNWERK

Inrichtingsvoorstel van het Hoornwerk

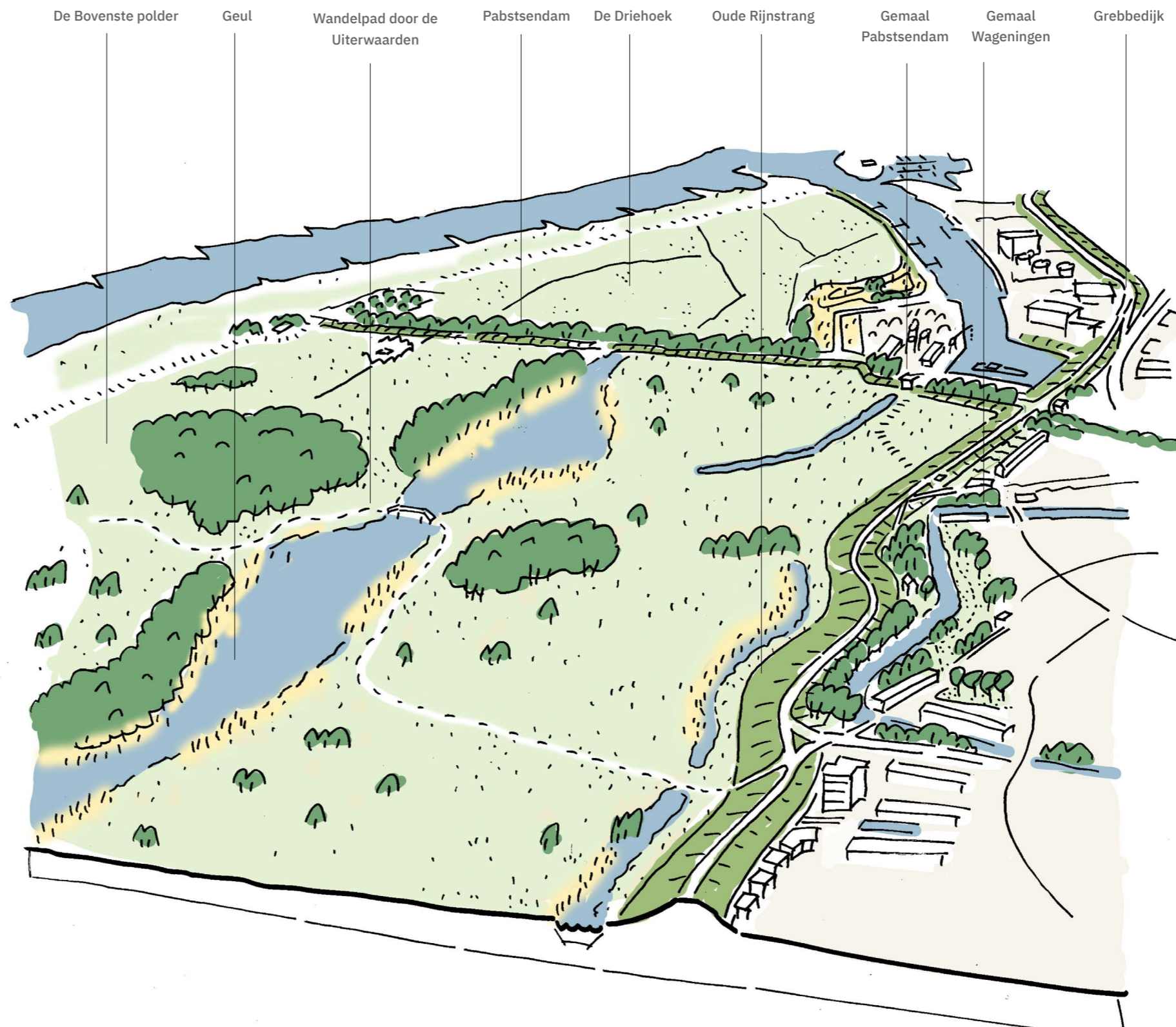
Stedelijk gebied

Huidige kenmerken

In dit traject van de Grebbedijk komen de historische stad, de uiterwaarden en de rivier dicht bij elkaar. De dijk en de uiterwaarden vormen een belangrijk uitloopgebied voor de bewoners en de omgeving. Wandelaars lopen over de dijk en steken over richting de uiterwaarden, voor fietsers vormt de dijk de verbinding tussen de Veerstraat aan de voet van de Wageningse berg richting de Grebbeberg. Het binnendijkse deel van de Grebbedijk beschikt in het deel langs de binnenstad van Wageningen over drie karakters. In het oudste deel langs de vestinggracht heeft de dijk een bochtig verloop, min of meer parallel aan de vorm van het historische centrum. Terwijl de delen richting de Wageningse berg en de Rijnhaven een rechter beloop hebben. Deze trajecten ontstonden in de periode rond 1860 toen er delen van het dijktracé werden rechtgetrokken. Over het grootste deel van het traject heeft de dijk een smalle kruin (circa 5,5 meter) en steile taluds (steiler dan 1:3), waardoor de dijk een scherpe grens vormt met omgeving. De dijk rond de binnenstad van Wageningen is een populaire route voor fietsers en wandelaars.

De dijk heeft een licht slingerend karakter en vormt een scherper grens tussen stad en uiterwaarden

Nudedijk

Huidige kenmerken

Dit gebied ligt aan de zuidkant van de wijk Nude in Wageningen en loopt vanaf de kop van de Rijnhaven door tot de inrit bij de Taats. Over het grootste deel van het traject wordt het karakter van de Grebbedijk bepaald door de buitendijkse industrie langs het havenkanaal. Zowel buitendijks als binnendijks liggen bedrijven die hier het karakter van het gebied bepalen. De Nudedijk heeft door de eerdere aanplantingen een duidelijk asymmetrisch profiel gekregen; met een steil grastalud aan de binnenzijde, en een vrijwel onzichtbaar buitentalud in voorzone van de bedrijven. De kruin van de dijk is hier zeer breed, met een dominante verkeerskundige inrichting voor het vrachtverkeer vanaf de bedrijfsterreinen. Aan de oostzijde grenst de Nudedijk aan de kop van de Rijnhaven die een bijzondere betekenis heeft voor de stad Wageningen. Het gebied fungeert als waterplein in de verbinding tussen (binnen) stad en de rivier, als lighaven voor de beroepsvaart en als 'draaikom' voor de roeiers op het havenkanaal. Aan de westzijde van de Nude liggen een aantal watergebonden functies zoals de jachthaven en roeivereniging Argo.

De dijk is niet aantrekkelijk en veilig voor langzaam verkeer

Landelijk gebied

Huidige kenmerken

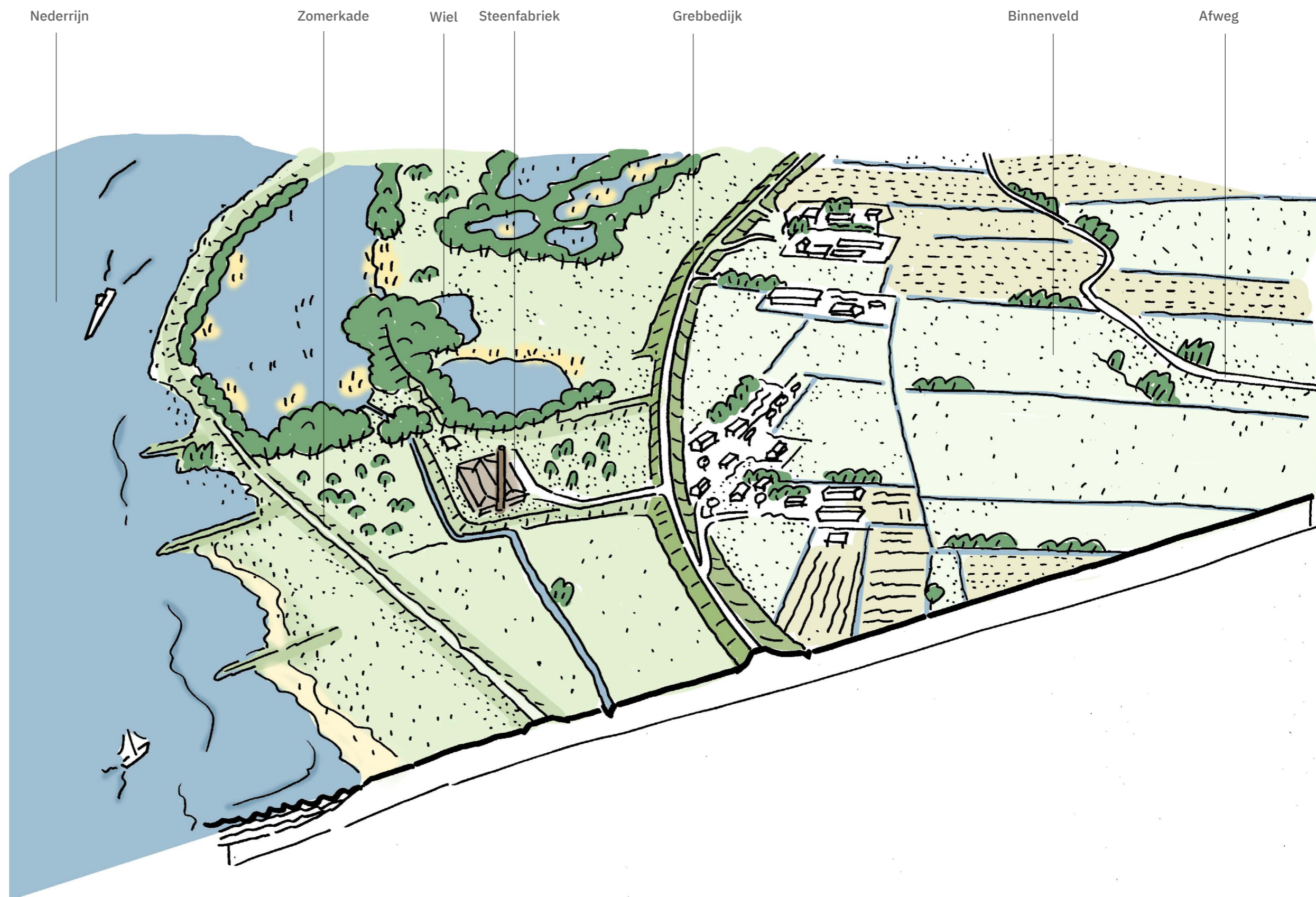
De Grebbedijk in het landelijke gebied vormt een scherpe grens tussen het agrarische landschap aan de noordzijde en het uiterwaardenlandschap van de Nederrijn aan de zuidzijde. Door de vorm van dijk, die als een lang bochtig traject de vorm van de oeverwal van het Binnenveld volgt, is de beleving vooral op de rivierzijde gericht. De dijk heeft een sterk symmetrisch karakter met steile taluds en smalle kruin, en een licht slingerend verloop.

De erven aan de binnenzijde van de dijk liggen verspreid tussen de akkers en de boomgaarden aan de voet van de Grebbedijk. Veel van de erven hebben een kenmerkende opbouw met een afrit vanaf het dijktalud, een voorzone tussen dijk en het woonhuis, die vloeiend overgaat in een verharde zone tussen de schuren, omgeven door een groene mantel van heesters en losse bomen of boomgaarden.

Buitendijks liggend de uiterwaarden met in het westelijk besloten deel de begroeiide kleiplassen van het natuurgebied de Blauwe Kamer en aan de oostzijde het wat meer open landbouwkundig gebied met grasland en oude doorbraakwielen. Ter hoogte van de voormalige steenfabriek De Plasserwaard is er een prachtig zicht over de rivier ter plaatse van de Plasserwaard door de relatief smalle en open uiterwaard.

De dijk heeft een licht slingerend karakter

Hoornwerk

Huidige kenmerken

Aan de voet van de Grebbeberg ligt het cultuurhistorisch waardevolle Hoornwerk, een 18de eeuw verdedigingswerk en een belangrijk onderdeel van de Grebbelinie. Het complex van grondwallen en vestinggrachten beschermde de nabij gelegen strategisch positie van de Grebbesluis waarmee de Gelderse Vallei kon worden geïndundeerd, ten tijde van een vijandelijke aanval. Het huidige karakter van het gebied wordt vooral bepaald door de grote verkeersbundel van de N225. Hierdoor is er geen visuele relatie tussen de Grebbedijk en de flanken van de Grebbeberg en is er sprake gebrekkige recreatieve verbinding tussen de Grebbedijk en de route richting Rhenen via het pad langs de Rijn.

Uitkijpunt met informatiebord

Pad aan de voet van de Grebbeberg

